

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного менеджменту**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Міжнародні економічні відносини
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання:
Очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему «Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в
контексті євроінтеграційного розвитку України»

здобувача Кобця Богдана Володимировича

Науковий керівник: Киян Єгор Михайлович

(Підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

*Завідувач кафедри:
к.е.н., доцент Бурмака
М.О.*

(Підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного менеджменту**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Галузь знань

Спеціальність

Міжнародні економічні відносини

29 «Міжнародні відносини»

292 «Міжнародні економічні
відносини»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

С.І. Ткаленко

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

М.О.Бурмака

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

**здобувачу вищої освіти Кобцю Богдану Володимировичу
очної форми навчання**

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи
**на тему «Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в
контексті євроінтеграційного розвитку України»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1

Теоретичні засади сталого розвитку

Розділ 2

Сучасні тенденції сталого розвитку країн ЄС

Розділ 3

Аналіз досягнення цілей сталого розвитку ООН в Україні

Об'єкт дослідження:	трансформація сталого розвитку ЄС та України в умовах інтенсифікації сучасних викликів та загроз.
Предмет дослідження:	виміри, імперативи, індикатори та тенденції сталого розвитку ЄС та України.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	комплексне дослідження особливостей досягнення Цілей сталого розвитку Європейським Союзом та Україною в контексті її євроінтеграційного розвитку.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	необхідно
<ul style="list-style-type: none"> - Визначити сутність та виміри сталого розвитку - Провести аналіз еволюції концепцій сталого розвитку - Розглянути цілі сталого розвитку ООН та основні індикатори 	
У розділі 2	потрібно
<ul style="list-style-type: none"> - Визначити ключові тенденції та імперативи сталого розвитку країн - Проаналізувати особливості регламентації сталого розвитку в ЄС - Надати оцінку виконання Цілей сталого розвитку ООН країнами ЄС 	
У розділі 3	слід
<ul style="list-style-type: none"> - Провести ретроспективний аналіз виконання цілей сталого розвитку в Україні в довоєнні часи та після початку війни - Провести перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в Україні - Визначити потенційні напрямки покращення показників сталого розвитку в Україні 	

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____ Киян Є.М.
(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____ Кобець Б.В.
(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 82 сторінки, 2 таблиці, 4 рисунки, список використаних джерел з 65 найменувань, додатки

“Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в контексті євроінтеграційного розвитку України.”

Об’єктом дослідження виступає трансформація сталого розвитку ЄС та України в умовах інтенсифікації сучасних викликів та загроз.

Предметом дослідження є виміри, імперативи, індикатори та тенденції сталого розвитку ЄС та України.

Мета дипломної роботи полягає в комплексному дослідженні особливостей досягнення Цілей сталого розвитку Європейським Союзом та Україною в контексті її євроінтеграційного розвитку.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- Дослідити сутність та виміри сталого розвитку.
- Виокремити еволюцію концепцій сталого розвитку.
- Проаналізувати цілі сталого розвитку ООН та основні індикатори.
- Виявити ключові тенденції та імперативи сталого розвитку країн ЄС.
- Розглянути особливості регламентації сталого розвитку в ЄС.
- Оцінити виконання Цілей сталого розвитку ООН країнами ЄС.
- Провести аналіз сталого розвитку в Україні в довоєнний період та сучасний стан.
- Виконати перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в Україні.
- Запропонувати потенційні напрямки покращення показників сталого розвитку в Україні.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути корисними для розробки стратегій, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку в Україні. Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2024.

Ключові слова: Цілі сталого розвитку, ЄС, Україна, екологія, зелена енергія, післявоєнна відбудова, концепції сталого розвитку, повномасштабне вторгнення.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Кобець Богдан Володимирович

на тему Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в контексті євроінтеграційного розвитку України

1. Обґрунтування актуальності обраної теми, витриманість логічного ланцюга тема-об'єкт- предмет- мета-завдання-висновки, відповідність побудови роботи її назві, взаємозв'язок назв розділів та підрозділів (0-10 балів): 10 балів

2. Рівень аналізу та повноти розгляду теоретичних концепцій, понятійного апарату досліджуваної предметної галузі; якість аналізу бібліографічних джерел; достатність глибини теоретичних досліджень за темою; цінність теоретичних висновків (0-10 балів): 10 балів

3. Якість та глибина проведених досліджень, застосування аналітичних розрахунків, якісного та кількісного аналізу, відповідність методів і засобів досліджень меті й завданням дослідження, коректність інтерпретації результатів дослідження (0-15 балів): 15 балів

4. Оцінка результатів досліджень; обґрунтування напрямів, наявність альтернативних підходів до вирішення досліджуваної проблеми, можливість впровадження результатів дослідження, рівень обґрунтування запропонованих рішень (0-15 балів): 10 балів

5. Чіткість, обґрунтованість, практичне значення, можливість реалізації висновків (0-10 бал.): 10 балів

6. Оформлення роботи та дотримання графіку виконання БДР (0-10 балів): 10 балів

7. Позитивні сторони дипломної роботи: використання аналітичних та статистичних матеріалів, чітка послідовність викладення матеріалу

8. Недоліки роботи: недостатні напрацювання та обґрунтування пунктів рекомендацій

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи (0-70 балів): 65 балів

Допущення КБР до захисту перед ЕК Робота допущена до захисту

Науковий керівник доцент кафедри міжнародного менеджменту, к.е.н.

Киян С.М.

(підпис)

“ ___ ” _____, 202_ р.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	6
1.1. Сутність та виміри сталого розвитку	6
1.2. Еволюція концепцій сталого розвитку.....	12
1.3 Цілі сталого розвитку ООН та основні індикатори	21
РОЗДІЛ 2: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЄС	31
2.1. Ключові тенденції та імперативи сталого розвитку країн.....	31
2.2. Особливості регламентації сталого розвитку в ЄС	36
2.3. Оцінка виконання Цілей сталого розвитку ООН країнами ЄС	45
РОЗДІЛ 3: АНАЛІЗ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН В УКРАЇНІ.....	55
3.1. Сталий розвиток в Україні: довоєнна ретроспектива та сучасний стан.....	56
3.2. Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в Україні	62
3.3. Потенційні напрямки покращення показників сталого розвитку в Україні	66
ВИСНОВКИ.....	74
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	76
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний світ стоїть перед нагальною потребою вирішення проблем сталого розвитку, які стають все більш актуальними в контексті глобальних викликів. Цілі сталого розвитку стали орієнтиром у досягненні сталого розвитку, що дозволило світу рухатись в спільному напрямку.

Сучасна Україна знаходиться на шляху євроінтеграції, де сталість розвитку стає надзвичайно актуальною у контексті досягнення Цілей сталого розвитку ООН. Актуальність теми "Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в контексті євроінтеграційного розвитку України" визначається не лише потребою вирішення глобальних проблем, а й прагненням України до гармонійного входження у європейський простір та адаптації до вимог світової спільноти. Актуальність підкріплюється критичним аналізом виконання ЦСР у контексті євроінтеграції, що відкриває шлях до інтеграції національних стратегій у світові стандарти та практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження у сфері сталого розвитку відображають широкий спектр підходів до вивчення цієї тематики, зокрема зосереджуються на аналізі досягнень країн Європейського Союзу та інших розвинених країн світу в контексті впровадження Цілей сталого розвитку ООН. Основні напрями досліджень включають економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку, а також механізми та стратегії, що сприяють інтеграції принципів сталого розвитку в національні політики. Було розглянуто останні звіти щодо досягнення ЦСР ЄС та Україною, методика визначення сутності поняття як іноземними, так і українськими вченими, законодавча база ЄС та України, що спрямована на виконання ЦСР.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в комплексному дослідженні особливостей досягнення Цілей сталого розвитку Європейським Союзом та Україною в контексті її євроінтеграційного розвитку.

Завданнями роботи є:

- Дослідити сутність та виміри сталого розвитку
- Виокремити еволюцію концепцій сталого розвитку
- Проаналізувати цілі сталого розвитку ООН та основні індикатори
- Виявити ключові тенденції та імперативи сталого розвитку країн ЄС
- Розглянути особливості регламентації сталого розвитку в ЄС
- Оцінити виконання Цілей сталого розвитку ООН країнами ЄС
- Провести аналіз сталого розвитку в Україні в довоєнний період та сучасний стан
- Виконати перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в Україні
- Запропонувати потенційні напрямки покращення показників сталого розвитку в Україні

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження виступає трансформація сталого розвитку ЄС та України в умовах інтенсифікації сучасних викликів та загроз.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є виміри, імперативи, індикатори та тенденції сталого розвитку ЄС та України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовуватимуться різноманітні методи дослідження, такі як аналіз документів, аналіз літературних джерел, статистичний аналіз та інші, що дозволять отримати об'єктивну картину стану справ та визначити стратегії подальшого розвитку.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є офіційні документи ООН та Європейського Союзу, статистичні дані, наукові праці українських та зарубіжних дослідників, аналітичні матеріали, що стосуються проблематики сталого розвитку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків

РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Сутність та виміри сталого розвитку

Поняття «Сталий розвиток» за оксфордським словником - концепція, яка використовується для опису суспільного та економічного розвитку з точки зору задоволення потреб сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби [1 С. 402]. “Комісія зі сталого розвитку” (“Sustainable development Commission”) продовжує думку та описує суть поняття, а саме – розвиток людства як суспільства, який підтримує баланс факторів самого розвитку, якими нехтують при “несталому розвитку”. Так у приклад наводяться глобальні фінансові кризи, зміни клімату, які були спричинені через те, що людство керувалося однією ціллю – економічним зростанням без урахування майбутніх наслідків [2]. А. П. Лелеченко у своїй праці «Феномен поняття “Сталий розвиток”» підсумовує цю думку та виводить, що концепція «сталого розвитку» виникає як антагонізм економічного зростання, яке керується лише однією ціллю – екстенсивним розвитком без урахування суміжних факторів як навколишнє середовище чи соціальна сфера [3]. Тобто хоч економічні показники можуть зростати, вони відбуваються на старих засадах та є обмеженими у розвитку, та саме економічний розвиток – це те, що відкриває нові можливості. Підходячи до питання зі сторони екології, Чандран Наїр, експерт у сфері екологічного консультування, виводить свою дефініцію: Сталий розвиток – це дещо більше, ніж зменшення шкоди (для довкілля). Він пов’язаний з управлінням спільними та суспільними ресурсами, щоб

переконатися, що їх не використовують надмірно та зловживають ними, аби всі люди мали справедливий доступ до них. [4]

Переходячи до вивчення терміну зі сторони українських вчених варто відмітити, що термін «Сталий розвиток» вважають некоректним та пропонуються інші переклади терміну «Sustainable development». Джерелом цього є те, що прикметник «Сталий» за українським словником - який не змінюється, зберігає той самий склад, розмір, однакову форму. [5] А іменник «Розвиток» - процес, в результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого [6]. Тобто ці значення цих слів не тільки не передають повного значення англійського терміну, а й є антонімічними одним одному. Кембриджський словник пояснює це слово як «здатність підтримувати або розвиватися» (able to be maintained or continued) та «той, що не завдають шкоди навколишньому середовищу аби природні ресурси залишалися доступними в майбутньому» (using methods that do not harm the environment so that natural resources are still available in the future) [7]. Тож вірними науковці вважають такі переклади: «підтриманий розвиток» за В. Непийвода [8], збалансований розвиток, стійкий розвиток.

Загалом, дефініції, які дають українські вчені Сталому розвитку мають схожий характер з тими, що дають закордонні колеги. За Пиріков О.В. та Султанова Д.А. сталий розвиток - форма взаємодії суспільства і природи, за якої забезпечується виживання людства та збереження навколишнього середовища, нинішні покоління забезпечують свої життєві потреби, не позбавляючи майбутні покоління можливості також задовольняти власні потреби[9]. Так можна зробити висновок, що українські та закордонні науковці мають консенсус щодо поняття «Сталий розвиток».

До того ж вивчаючи явище «Сталого розвитку», ключовим з аспектів є його виміри. Незважаючи на те, що деякими науковцями вимір екології ставиться на передній план, він є лише одним з 3 стовпів. Успіх теорії

«Сталого розвитку» базується на синергії економічного, соціального та екологічного вимірів. У 1987 році "Наше спільне майбутнє", також відомий як Звіт Брундтланд, опублікований Всесвітньою комісією з навколишнього середовища та розвитку (WCED) у 1987 році представив і популяризував концепцію сталого розвитку, яка охоплює три складові: економічне зростання, соціальну справедливість і захист навколишнього середовища та охарактеризував їх:

- Економічне зростання: Цей компонент підкреслює необхідність економічного розвитку, який відповідає потребам сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Він підкреслює важливість сталих економічних практик, які сприяють ефективності, інноваціям та справедливому розподілу ресурсів.
- Соціальна справедливість: Соціальна справедливість означає справедливий розподіл ресурсів і можливостей між усіма членами суспільства, незалежно від таких факторів, як раса, стать, соціально-економічний статус або географічне розташування. У звіті підкреслюється важливість подолання бідності, нерівності та соціальної несправедливості як невід'ємних складових сталого розвитку.
- Захист довкілля: Охорона довкілля передбачає збереження і зміцнення здоров'я екосистем і біорізноманіття, а також мінімізацію забруднення і виснаження ресурсів. Цей компонент підкреслює взаємозв'язок між людською діяльністю та природним середовищем, виступаючи за збереження, стале управління ресурсами та пом'якшення наслідків деградації довкілля.[\[10\]](#)

Так виводяться 3 основні проблеми людства: обмеженість ресурсів, соціальна несправедливість та забруднення та винищення навколишнього середовища. Обмеженість ресурсів ставить перед людством завдання використовувати скінченні ресурси раціонально, але доступність цих

ресурсів падає, адже кількість населення зростає. Так за 60 років населення Землі збільшилось вдвічі, з 3 мільярдів осіб до 8 мільярдів. Це ставить під загрозу доступність навіть базових ресурсів, таких як вода, їжа, енергія та корисні копалини.

До того ж гострою існує проблема соціальної несправедливості не тільки в окремих країнах, а й у всьому світі. За даними ООН близько 1.65 мільярди людей живуть за межею бідності, близько 10% людей у світі живуть менше ніж на 2 долари в день, а майже половиною всього багатства людства володіють менше ніж 1% людей[11]. До того ж існує гостра проблема дискримінації людей за кольором шкіри, етнічною приналежністю, релігією та іншими факторами.

Остання проблема – екологічна. Через екстенсивне використання корисних копалин та викидів до атмосфери парникових газів не тільки забруднює повітря, а й спричиняє зміну клімату. Це ж призводить до вимирання безлічі видів створінь, що призводить до втрати біорізноманіття.

Так аби виправити помилки людства, Звіт Брундтланд виводить рішення, які людство повинні перейняти. Одними з пунктів, які передбачаються у сфері економічного зростання є: інвестування в освіту та охорону здоров'я, розвиток екологічних чистих технологій та створення справедливої та прозорої податкової системи

«Освіта та охорона здоров'я - це не лише ключові фактори людського розвитку, але й важливі двигуни економічного зростання.»
(Глава 2, пункт 28)»

Необхідно розробити та застосувати нові технології, які дозволять нам задовольнити наші потреби, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу.» (Глава 4, пункт 14)

"Податкова система повинна бути справедливою та прозорою, щоб стимулювати економічне зростання та перерозподілити багатство."
(Глава 7, пункт 12)

У сфері соціального розвитку пропонувалися такі заходи, як Забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я для всіх людей, боротьба з бідністю та дискримінацією, заохочення соціальної інклюзивності.

"Кожна людина має право на доступ до якісної освіти та охорони здоров'я." (Глава 2, пункт 25)

"Бідність і дискримінація - це серйозні перешкоди на шляху до сталого розвитку." (Глава 2, пункт 26)

"Сталий розвиток можливий лише в тому суспільстві, де всі люди відчують себе включеними та мають можливість брати участь у прийнятті рішень." (Глава 3, пункт 27)

Для охорони довкілля були запропоновані дії щодо зменшення викидів парникових газів, захисту біорізноманіття, розвитку екологічно чистих та стійких способів життя.

"Зміна клімату - це одна з найсерйозніших загроз для людства. Нам необхідно терміново вжити заходів для зменшення викидів парникових газів." (Глава 6, пункт 3)

"Біорізноманіття - це основа життя на Землі. Ми повинні вжити заходів для захисту біорізноманіття." (Глава 6, пункт 5)

"Нам необхідно змінити наш спосіб життя, щоб жити в гармонії з природою." (Глава 8, пункт 28) [10]

Звіт Брундтланд підкреслює, що ці 3 сфери є взаємопов'язаними, і що для досягнення сталого розвитку необхідно працювати над проблемою комплексним підходом. До того ж комплексний підхід не означає лише роботу у цих 3 сферах, а й те, що досягнення сталого розвитку повинно відбуватися на всіх рівнях суспільства – від простих людей до корпорацій та урядів держав.

Попри те, що цей документ був опублікований близько 30 років тому, він до сих пір є актуальним у 21 сторіччі, адже вищезазначені проблеми не є подоланими та існують і нині.

Таблиця 1.1 Підходи та теорії щодо тлумачення Сталого розвитку [65]

Підходи та теорії	Тлумачення
Антропоцентричний підхід	Передбачає збалансоване вирішення суспільно-економічних завдань на довгострокову перспективу, зберігаючи благоприятні умови для природи та раціональне використання ресурсів з метою задоволення потреб населення
Еволюційно-циклічна теорія та теорія динамічної рівноваги	Ця теорія розглядається як основа для вивчення процесів трансформації, динаміки, інтеграції та різноманітності у розвитку суспільних відносин
Системний підхід	Необхідною умовою для формування сталого розвитку є взаємодія суспільних, економічних, соціальних та науково-технічних систем
Неокласичний підхід	Результат впровадження новітніх технологій у сполученні з саморегулюванням на ринку
Неокенсіанський підхід	Умовою досягнення сталого розвитку є баланс між ринковим механізмом та державним регулюванням економічних процесів
Інституціональний підхід	Суть концепції «сталий розвиток» виявляється при впровадженні відповідних інституційних заходів, спрямованих на її забезпечення
Інфраструктурний підхід	Наявність гнучкого та сталого інфраструктурного механізму, який забезпечує інноваційний сталий розвиток кожного аспекту соціальної системи

1.2. Еволюція концепцій сталого розвитку

Хоч Звіт Брундтланд і став основоположником основних принципів Сталого розвитку, коріння концепту тягнеться до середини двадцятого сторіччя. Щоб розглянути еволюцію концепцій Сталого розвитку, потрібно розглянути праці та документи, які були випущені впродовж цих років.

Першим етапом розвитку концепції Сталого розвитку вважають працю членів Римського клубу “Limits to Growth”. Римський клуб - міжнародна неурядова організація, що діє з 1968 р. та об'єднує видатних вчених, державних діячів і промисловців з понад 30 країн світу, основними цілями якої є виявлення глобальних проблем, сценарне моделювання майбутнього, розробка практичних рішень. [12] Книга, написана Денніс Медоуз, Донелла Медоуз, Йорген Рендерс, Вільям В. Беренс III у 1972 році поставила питання про перспективи тодішньої концепції економічного зростання людства. Натхненням для написання стала Стокгольмська декларація, що була прийнята Стокгольмській конференції з довілля 16 червня 1972 року. Ця конференція сформувала нову галузь права – міжнародного права довілля. Вона ввела принципи, такі як:

- Визнання права людини жити у сприятливому довіллі і обов'язку його охороняти (Принцип 1);
- Принцип суверенного права держав розробляти свої природні ресурси та відповідальності за завдання шкоди довіллю інших держав (Принцип 21)
- Принцип співробітництва у вирішенні екологічних проблем (Принцип 24) [13 с.4-5]

Спираючись на результати Стокгольмської Конференції, науковці висунули тезу, що тодішня концепція не може бути довготривалою та перспективною для людства, адже базисом для неї є невпинне зростання, яке використовує ресурси землі, які скінченними. Використовуючи

економічні та математичні моделі прогнозування, науковці заявили, існує межа зростання, що визначається скінченністю ресурсів та законами природи. У приклад були приведені такі корисні копалини як нафта, газ, метали тощо. Основним було те, що швидкість споживання ресурсів перевищувало їх здатність до відновлення та заміну на альтернативні види ресурсів або навіть неможливість до заміщення. Економічне зростання підкріплювалося ростом населення, яке потребувало все більше ресурсів, посилюючи проблему обмеження ресурсів. Аналізуючи динаміку споживання природних ресурсів, таких як вода, ґрунти, енергоносії, було показано, що потреби сучасного суспільства перевищують можливості планети їх забезпечити. Наприклад, надмірне зрошення та використання ґрунтових вод може призвести до їх вичерпання, а перевищення природної ємності атмосфери може призвести до змін клімату та інших негативних наслідків. Так екстенсивне видобування ресурсів для покриття потреб населення землі, що постійно збільшувалося, призведе до забруднення повітря, ґрунтів та водних ресурсів. *"Якщо сучасні тенденції зростання населення, індустріалізації, забруднення, виснаження ресурсів та деградації екосистем триватимуть, то межі зростання на планеті будуть досягнуті протягом наступних 100 років. Це призведе до неминучого та раптового зниження чисельності населення та промислового виробництва."* [14, С.1-25] Саме через ці проблеми, автори закликають до зміни парадигми моделі споживання, адже якщо межі зростання будуть досягнуті, людство стикається з економічними та соціальними проблемами. Нестабільність економіки, спричинене безконтрольним споживанням, призведе до залежності до ще більш обмежених ресурсів, цінами на які будуть маніпулювати та підвищувати, що внаслідок призведе до росту інфляції та зменшення платоспроможності населення, які постане перед проблемою соціальної несправедливості та збільшення прірви між багатими та бідними. Саме тому автори закликають до змін: *"Необхідно перейти до нового стану глобальної рівноваги, який буде характеризуватися стійким*

населенням і стійким капіталом. Цей стан може бути досягнутий лише за допомогою свідомих політичних заходів, спрямованих на зміну сучасних тенденцій зростання." [14 С.1-25] Однак вони акцентують увагу на тому, що не лише політики повинні робити зміни, а й просте населення: *"Майбутнє людства залежить від того, чи можемо ми прийняти виклик стійкого розвитку. Це потребуватиме зміни нашого світогляду та наших цінностей, а також значних змін у нашому способі життя."*[14 С.1-25] Однак загалом науковці залишають оптимістичний прогноз: *"Хоча виклики, з якими ми стикаємося, є серйозними, вони не є непереборними. У нас є знання і ресурси, необхідні для створення стійкого та справедливого майбутнього для всіх."*[14 С.1-25]

Так, можна зробити висновок, що «Межі зростання» виділяють 4 найголовніші тези, пов'язані з тодішньою моделлю споживання та економічного зростання:

- Економічне зростання та вичерпання ресурсів
- Популяційний ріст та недостатність ресурсів
- Екологічні проблеми через забруднення
- Необхідність зміни моделі споживання

Хоч Праця членів Римського клубу стала надихаючою для усього світу, її часто критикують. Так міністр фінансів Пакистану Махбуб Уль-Хак у 1972 написав рецензію на книгу. В ній він критикував як припущення, що були представлені авторами, так і саму модель аналізу. Міністр критикував недовершеність моделі світу: *«рівень доходу на душу населення в розвинених країнах у 14 разів перевищує рівень доходу в країнах, що розвиваються; стиль розвитку, моделі зростання та структура споживчого попиту значно відрізняються в різних частинах світу.»* Він також критикує підхід науковців щодо наявності ресурсів. Так він посилається на те, що оцінки наявності ресурсів по світу не є точними та постійно змінюються та те, що оцінка запасів ресурсів у комуністичних країнах може не відповідати дійсності. Також Махбуб Уль-Хак наголосив

на тому, що концепція ресурсів – динамічна, тому залежність від певних ресурсів може спадати, а до деяких з’являться. Підсумовує він свої думки щодо обмеженості ресурсів так: «Ми не бачили переконливих доказів того, що людство зіткнеться з остаточною завісою приблизно через 100 років через виснаження невідновлюваних ресурсів.» А головним висновком пакистанця є: *«Основна слабкість тези про межі зростання полягає не стільки в тому, що вона панікує, скільки в тому, що вона самовдоволена. Вона налаштована на тривогу щодо фізичних обмежень, які на практиці можуть бути розширені внаслідок постійного технологічного прогресу, але самовдоволена щодо соціальних і політичних проблем, які її власні рецепти лише посилять»* [15 С. 1-5]

Другим етапом розвитку концепції сталого розвитку став період з 1970 – 1990 роки, в який сформувалося поняття «Сталий розвиток» та закарбувалися принципи та стратегії. Основною працею стала доповідь «Наше спільне майбутнє», яка, як було згадано вище, стала основоположником поняття «Сталий розвиток» та його основних стовпів.

Наступником Звіту Брундтланд стала конференція у Ріо-де-Жанейро, яку називають «Саміт Землі» та декларація щодо навколишнього середовища та розвитку, датована 1992 роком. Вона продовжувала напрацювання Стокгольмської Декларації та підтвердила її, перейнявши принципи, що були задекларовані у 1972 році, закріпивши 27 принципів охорони навколишнього середовища в контексті забезпечення сталого розвитку. Так конференція 1992 стала ідейним наступником ідеї сталого розвитку, та наголосила на:

- Захисті навколишнього середовища як невід’ємної частини сталого розвитку (Принцип 4)
- Зменшення рівня бідності та співпраці у допомозі країнам, що потребують її найбільше (Принцип 5-6)

- Понесені спільної вини за забруднення навколишнього середовища та відповідальності насамперед розвинутих країн у забезпеченні Стійкого розвитку (7)
- Переході людства від нежиттєздатних моделей виробництва і споживання та розвитку і поширення технологій для нарощування національного потенціалу країн, що відбуватиметься у співпраці (8-9)
- Створенні умов для обізнаності населення та відповідних законодавчих актів у сфері освіти та охорони довкілля (10-11)
- Унеможливленні дискримінації суб'єктів світової торгівлі, створюючи умови для економічного зростання та стійкого розвитку (12)
- Відповідальності як за забруднення національної території, так і переносу забруднення у інші держави (13-14)
- Співробітництві країн у сповіщенні про стихійні лиха та попередженні інших країн, які можуть стати жертвами цих лих (18-19)
- Захисті прав жінок, корінного населення та народів, що перебувають під гнітом, включаючи їхні природні ресурси (20,22,23)
- Неможливість війн, як одного з найбільших руйнівників навколишнього середовища, та дотримання миру як фундаменту для сталого розвитку людства (24-27) [16]

Декларація закарбувала поняття «Сталий розвиток» та дала теоретичну базу для подальшого розвитку ідеї та фундаменту для впровадження практичних рішень для її досягнення. Це завдання на себе взяла Агенда 21 або Порядок Денний на 21 Століття, який підписали більше ніж 178 країн[17]. Основний акцент йшов на імплементацію рішень на рівні міст та муніципалітетів. Документ охоплює соціальні та економічні виміри, акцентуючи увагу на подоланні бідності, зміну патерну споживання,

захист прав людини у сфері медицини та умов проживання, впровадження сталих технологій та поширення обізнаності про проблеми екології та несталого розвитку, піднімаючи питання довкілля та розвитку в процес прийняття рішень (розділ 1). У другому розділі документу акцент робиться на екологічній частині Сталого розвитку. Наголошується та пропонується план дій для подолання таких проблем як забруднення атмосфери, лісів, морів та океанів. Надається план дій щодо захисту лісів та протидії розповсюдження пустель, збереження біорізноманітності та сталий аграрний розвиток. Також важливою темою стала якість водних ресурсів та впровадження рішень для їх ефективного використання. У третьому та четвертому розділі піднімаються соціальні та економічні аспекти Сталого розвитку, де розглядалися проблеми та надавалися методи вирішення проблем, які були висвітлені у 20, 22, 23 принципах, що стали результатом конференції у Ріо-де-Жанейро та було наголошено на важливій ролі різних верст суспільства, таких як фермери, профспілки та працівники, великий бізнес, науковці та уряди муніципалітетів. Також пропонуються засоби реалізації Сталого розвитку, де розвиваються теми фінансових ресурсів, підготовці кадрів та передачі технологій, міжнародної співпраці, розвитку міжнародних інституцій, механізмів та інструментів та допомозі країнам, що розвиваються, разом з країнами з перехідною економікою.

Загалом, Агенда 21 не стала чітким планом дій для країн та їх регіонів для переходу на економіку сталого розвитку, однак вона стала певною рамкою, якою мають керуватися. Так можна вивести приблизний план необхідних компонентів, що пропонується документом для досягнення цілей сталого розвитку:

- Наявність політичного компромісу та політичної волі для досягнення цілей
- Наявність активної громадської позиції та участі, що передбачає собою наявність інструментів для заохочення громадян та наявність простору для втілення цілей.

- Проведення аналізу того, наскільки економіка муніципалітетів є несталою.
- Розробка рішень, що базується на результаті проведених перевірок
- Імплементация рішень та подальша оцінка виконаної роботи.

Наступним етапом у розвитку концепції Сталого розвитку можна вважати етап імплементации змін у існуючі економічні та соціальні системи.

У 1997 році відбулися 2 події: Форум Ріо+5 та П'ята сесія Комісії ООН зі збалансованого розвитку у Нью-Йорку, що мала на меті оцінити реалізацію «Порядок денний 21 сторіччя». На обох зустрічах обговорювалися подальші кроки до впровадження сталого розвитку та його втілення, що стали основою для прийнятих в Нью-Йорку документів. Загалом курс думки в них не змінився, однак було заявлено, що «глобальний стан навколишнього середовища продовжує погіршуватися і серйозні екологічні проблеми, як і раніше, глибоко вбудовані в соціально-економічну структуру країн в усіх регіонах». В документі знову наголосили, що усі верстви суспільства мають брати участь у впровадженні ідей сталого розвитку, а також зобов'язали сформулювати національний план стратегії сталого розвитку для кожної країни-члена ООН.

У 2000 році Генеральна Асамблея ООН прийняла «Цілі розвитку тисячоліття», що поставили 8 амбітних цілей, що мають бути виконані до 2015 року.^[18] Хоч ці цілі не були заявлені як «Цілі для досягнення сталого розвитку», вони мають на меті вирішення проблем у соціальній сфері, яка є основою досягнення Сталого розвитку. Так, цілями є:

- Зменшення на половину рівня голоду та бідності до 2015 року.
- Забезпечення повноцінного загального освіти для всіх дітей до 2015 року.
- Підвищення рівня гендерної рівності та забезпечення рівного доступу до освіти для дівчат і жінок.

- До 2015 р забезпечити загальний доступ до отримання допомоги у сфері репродуктивного здоров'я.
- Зупинити до 2015 р. поширення ВІЛ/СНІДу та започаткувати тенденції до скорочення їх поширеності.
- Включити принципи сталого розвитку в політику і державні програми країн; запобігти вичерпання природних ресурсів.
- Сформувати всесвітнє партнерство з метою розвитку.

У 2002 році відбувся «Саміт Землі» у Йоганнесбурзі, де відбулася ревізія прогресу у досягненні Сталого розвитку. Були прийнята Йоганнесбурзька декларація або План виконання рішень. Документ знову розвивав ідеї попередників та загострив увагу на подоланні бідності, збереженні природних ресурсів та розвивав проблеми досягнення сталого розвитку в країнах Латинської Америки, Африки та в країнах, що розвиваються. Однак головною тезою документу є те, що світ має ресурси для того, щоб подолати проблеми і для цього будуть ініційовані додаткові заходи для використання цих наявних ресурсів. Однак Донелла Медоуз стверджує, що цей саміт був не тільки неуспішним, а й подекуди зробив крок назад, у порівнянні з попередниками. Так вказується, що ідеологічні та економічні суперечки разом з вузькими національними та корпоративними інтересами практично паралізували всі старання, покладені в документ. [19, с. 1]

Через 10 років, у 2012 році, знову у Ріо-де-Жанейро була прийнята ключова декларація, яка має назву «Future we want». Документ підтверджував необхідність дотримування Йоганнесбурзької декларації та знову підняв проблему бідності та продовольчої безпеки та поставив її на перше місце по важливості. Також документ розвивав ідею «Зеленої економіки», акцентувавши увагу на зеленому транспорті та сталих містах. Однак найголовнішим з точки зору глобального сталого розвитку є те, що документ поклав початок «Цілям сталого розвитку». До 2014 мали бути розроблені ЦСР, які повинні були бути орієнтованими на дії, стислими і

простими для сприйняття, обмеженими за кількістю, амбітними, глобальними за своїм характером і універсальними для всіх країн, але з урахуванням різних національних реалій.

Результатом цих амбіцій стала резолюція A/RES/70/1, яка закріпила 17 Цілей сталого розвитку, які мають на меті *«передбачають продовження роботи, розпочатої в період дії цілей у сфері розвитку, сформульованих у Декларації тисячоліття, і остаточне досягнення тих цілей, яких не вдалося досягти»* [20]

Підсумовуючи, можна виділити 4 основних етапів розвитку концепції Сталого розвитку:

- Нульовий етап (1960-1970 роки) – виникнення занепокоєння щодо проблем екстенсивного використання ресурсів та забруднення навколишнього середовища.
- Перший етап (1970-1990 роки) – Прийняття основних принципів сталого розвитку та їх доопрацювання.
- Другий етап (1990-2000 роки) – Глобальне визнання сталого розвитку як потенційної стратегії, що забезпечить економічне зростання без шкоди навколишньому середовищу.
- Третій етап (з 2000 – до нині) – реалізація планів, направлених на досягнення сталого розвитку та поява чітких задекларованих цілей сталого розвитку.

1.3 Цілі сталого розвитку ООН та основні індикатори

На сьогодні останнім розвитку концепції сталого розвитку є «Цілі сталого розвитку», які прийняті усіма країнами у 2015 році на саміті ООН як «Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». ООН на своєму сайті описує цей документ: *«Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року, ухвалений усіма державами-членами ООН у 2015 році, містить спільний план миру та процвітання для людей і планети зараз і в майбутньому. Його серцевиною є 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), які є невідкладним заклик до дій усіх країн – розвинених і тих, що розвиваються – у рамках глобального партнерства. Вони визнають, що подолання бідності та інших нестатків має йти рука об руку зі стратегіями, які покращують здоров'я та освіту, зменшують нерівність і стимулюють економічне зростання – і все це одночасно бореться зі зміною клімату та працює над збереженням наших океанів і лісів.»* [21, с. 1-25]

Щороку випускається звіт, про виконання цілей сталого розвитку країнами, що базується на показниках та даних, зібрані зі статистичних центрів країн.

Тож 17 цілями сталого розвитку є:

Ціль №1 - Подолання бідності, або «end poverty in all its forms everywhere»

Ця ціль має 5 таргетів та 10 індикаторів. Вони проголошують знищити екстремальну бідність, яка зараз вимірюється у 1.25 доларів у день та зменшити кількість бідного населення на половину. Індикаторами цих таргетів є зменшення частки бідного населення, охоплюючи всі соціальні верства. Також ця ціль передбачає впровадження соціального захисту для бідних, що до 2030 року має охопити більшість такого населення, забезпечення для бідних та вразливих всіх прав на економічні ресурси та

доступу до базових послуг та підвищення стійкості такого населення до екстремальних явищ, пов'язані з кліматом та інших катастроф. Відповідно індикаторами до цих таргетів є збільшення кількості населення, що має доступ до базових послуг, що знаходяться під соціальним захистом держави та зменшення кількості жертв серед бідного населення бід час потрясінь.

Ціль №2 - Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки та поліпшення харчування, а також сприяння сталому розвитку сільського господарства.

Таргетами цієї цілі є покінчення з голодом та забезпечити всіх людей, особливо бідних, поживною та безпечною їжею, знищити всі форми недоїдання та до 2025 року досягти цілі щодо відставання у рості дітей до 5 років. Індикаторами цих таргетів є зменшення поширеності недоїдання, продовольчої незахищеності та низькорослості (зріст для віку <-2 стандартних відхилення від медіани, встановленої Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ)).

Наступні таргети включають в себе подвоєння продуктивності сільського господарства та доходи дрібних фермерів, через надання доступу до рівних можливостей ведення бізнесу, та забезпечення сталих систем виробництва, що включають впровадження стійких практик, які підвищують виробництво та зберігають екосистеми, насамперед запобігають деградації ґрунтів. До того ж зберегти різноманіття культур та тварин до 2020 року. Індикаторами слугують обсяг виробництва на одиницю робочої сили, середній дохід середніх та малих господарств, частка виробництв, що впровадили стале виробництво, зменшення частки рослин та тварин, що перебувають під загрозою знищення.

Ціллю №3 є забезпечення здорового життя та сприяння добробуту для всіх у будь-якому віці

Таргетами є зменшення материнських смертей до менше ніж 70 на 100 000, покладання краю смертності серед новонароджених, зникнення епідемій СПІД, туберкульозу та інших, скорочення на третину передчасної

смертності від неінфекційних захворювань, посилення профілактики та лікування зловживання наркотиками, скорочення наполовину смерті від аварій, надання доступу до якісних медичних послуг для всіх верств населення та зменшення кількості смертей від забруднення повітря та небезпечних хімічних речовин. Індикаторами для цієї цілі є коефіцієнт материнської смертності, смертності дітей до 5 років, рівень неонатальної смертності, кількість інфікованих Вілом та інших захворювань на 1000 осіб, смертність від різних захворювань та суїцидів, охоплення програм лікування залежностей, рівень народжуваності на 1000 осіб, частка населення, що витрачають значний рівень доходів на медичні послуги, рівень смертності від забруднення повітря.

Ціль №4 - забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти та сприяння можливостям навчання впродовж життя для всіх.

Таргети цієї цілі концентруються на доступу дітей до початкової та середньої освіти, разом з доступом до дошкільної освіти. Для дорослих має бути забезпечений доступ до вищої освіти, що підвищить кількість людей, що мають навички для висококваліфікованої роботи. Також має бути викорінена гендерна нерівність у доступі до освіти та забезпечений рівний доступ освіти серед всіх верств населення, так, щоб до 2030 значна частка людства досягла писемності. Останнім таргетом є доступ до знань, які сприяють сталому розвитку. Тож індикаторами слугують частка дітей, що володіють мінімальними навичками та знаннями, залучення дітей дошкільного віку у навчання, Рівень участі молоді та дорослих у формальній та неформальній освіті, частка молоді та дорослих, які володіють навичками роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, індекс паритету за статтю в отриманні освіти та частка населення, яка володіє навичками читання та лічби.

Ціль №5 - досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат.

Таргети цієї цілі включають знищення дискримінації жіночої статі, ліквідування шкідливих практик, що шкодять жіночому здоров'ю, визнання неоплачуваної домашньої праці через національні програми соціального захисту та спільну відповідальність у межах сімей, забезпечення прав жінок у можливості лідерства на різних рівнях та забезпечення загального доступу до послуг у сфері репродуктивного здоров'я. Тож індикаторами до цих таргетів є частки дівчат та жінок, що зазнали насильства, частка жінок, що були насильно віддані заміж у віці 15 років та менше, частка годин, проведена під час неоплачуваній домашній роботі, частка місць у парламенті та на високих посадах, зайнятих жінкам та кількість країн, що на законодавчому рівні гарантують доступ до послуг у сфері репродуктивного здоров'я.

Ціль №6 – забезпечення доступу до водопостачання та санітарії.

Вона має на меті досягти загального доступу людства до водопостачання та санітарії, покращення якості водних ресурсів та її використання у всіх секторах, впровадити інтегроване управління водними ресурсами та убезпечити та відновити екосистеми, що пов'язані з водою. Відповідно індикаторами є частка людей, з доступом до питної води та санітарії, частка стічних вод, що є безпечно очищені, підвищення ефективності використання та рівня інтегрованого управління водними ресурсами, разом з покращенням стану водних екосистем.

Ціль №7 - Забезпечити доступ до недорогої, надійної, сталої та сучасної енергії для всіх.

Так ціль ставить за мету суттєво збільшити частку відновлюваної енергії у світовому енергетичному балансі та подвоїти темпи підвищення енергоефективності. Індикаторами є частка людей, що мають доступ до електроенергії, частка відновлювальної енергії та енергоемність, виміряна як відношення споживання енергії та ВВП.

Ціль №8 - Сприяти поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній роботі для всіх.

Так ця ціль фокусується на підтримці економічного зростання на душу населення, у контексті національних умов, досягненні вищих рівнів економічної продуктивності шляхом диверсифікації, технологічної модернізації та інновацій. Також ставиться акцент на перейняття політики, що орієнтована на розвиток та яка ефективно використовує ресурси у споживанні та виробництві, що не погіршує навколишнє довкілля. Наголошується на досягненні повної та продуктивної зайнятості для всіх верств населення, на скороченні частки молоді, що не працює та на викоріненні примусової праці робітників, які повинні бути захищеним трудовим правом та мати безпечні умови праці. Останнім таргетом є посилення спроможності вітчизняних фінансових установ для збільшення доступу до різних фінансових установ та інструментів, відповідно індикатором є кількість відділень комерційних банків та кількість банкоматів на 100 000 дорослого населення. Іншими основними індикаторами є рівень росту ВВП (мінімум 7% для мало розвинутих країн), річні темпи зростання реального ВВП на одну зайняту особу, матеріальний слід на душу населення та на ВВП, рівень заробітної плати погодинно, рівень безробіття, рівень молоді, що не працює, та частка дітей, що залучені до дитячої праці.

Ціль №9 - Розбудова стійкої інфраструктури, сприяння інклюзивній та стійкій індустріалізації та стимулювання інновацій.

Ця ціль фокусує увагу на розвитку якісної, стійкої інфраструктури, включаючи регіональну та транскордонну, що має зменшити частку людей, що живе далі 2 кілометрів від всесезонних доріг, наголошує на сприянні стійкій індустріалізації та збільшенні її частки у національному ВВП, особливо у мало розвинутих країнах. Також ціль звертає увагу на розширення доступу малих та інших підприємств до фінансових послуг, що

має на мені збільшення частки такого бізнесу у ВВП. Також ставиться за мету модернізація інфраструктури різних галузей, щоб зробити їх стійкими та з підвищеною ефективністю використання ресурсів, що має на меті зменшення частки викидів, а також розвиток наукової галузі для посилення потенціалу промислових секторів, що має збільшити кількість науковців на мільйон осіб та частки доданої вартості середньо та високотехнологічної промисловості.

Ціль №10 - зменшити нерівність всередині країн та між країнами.

Так планується досягти росту рівня зарплат найбідніших 40% населення, який є вищим за середній по країні, та сприяти загальній інтеграції для всіх верств населення, що має на меті зменшити частку населення, що має дохід менше 50% від медіанного доходу. Ціль має на меті знизити нерівність та забезпечити рівні можливості та заохотити країни прийняти закони, що забезпечують рівність та зменшують частку населення, що перебувають під дискримінацією. На міжнародному рівні повинні покращитись регулювання та фінансовий моніторинг, забезпечити країни, що розвиваються, правом голосу у глобальних міжнародних економічних та фінансових установах, а також сприяти впорядкованій міграційній політиці, у тому ж числі шляхом впровадження міграційної політики.

Ціль №11 - Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, стійкими та сталими

Так планується забезпечити доступ для всіх людей до адекватного житла та транспортних систем, що повинно зменшити частку населення, яка живе в неналежних умовах та збільшити частку населення, що має доступ до громадського транспорту. Таргетами також є посилення сталої урбанізації та сталого планування нових міст, яка повинна враховувати зусилля по охороні та збереженні культурної та природної спадщини. Також на меті є зменшити кількість смертей та економічних втрат від катастроф. Останніми таргетами є зменшення впливу міст на довкілля на душу населення та збільшення доступності до зелених просторів всередині міст.

Ціль №12 - Забезпечити сталі моделі споживання та виробництва.

Основним таргетом є впровадження 10-річних програм для всіх країн по впровадженню сталих моделей споживання та виробництва та до 2030 року досягнення сталого управління та ефективного використання природних ресурсів, що буде вираховуватися через матеріальний слід на душу населення та ВВП. Також за мету є зменшити вдвічі харчові відходи на душу населення на рівні роздрібної торгівлі, споживачів та на рівні виробництв. До того ж планувалося до 2020 року досягти екологічності у управлінні хімікатами, через збільшення кількості учасників міжнародних екологічних угод, та істотно скоротити відходи, залучаючи переробку та повторне використання. Так планується заохочення ТНК та інших компаній до впровадження сталих практик. На національному рівні на меті є сприяння стійкій практиці державних закупівель та забезпечити населення інформацією щодо сталого розвитку, збільшуючи частку населення, що є обізнаними про цю концепцію.

Ціль №13 - Вжити термінових заходів для боротьби зі зміною клімату та її наслідками.

Так головним таргетом є збільшити стійкість щодо кліматичних загроз аби зменшити кількість жертв від них. Збільшення стійкості повинно відбуватися через імплементацію національних стратегій зменшення ризику стихійних лих. До того ж країни повинні інтегрувати заходи щодо зміни клімату в національну політику, стратегії та планування і підвищити обізнаність людей про проблеми клімату, щоб зменшити вплив на навколишнє середовище.

Ціль №14 - Збереження та сталого використання океанів, морів і морських ресурсів.

Таргетами цієї цілі є зменшення рівня забруднення сміттям та впровадити сталі практики для захисту морських та прибережних екосистем. Так повинна бути врегульована неконтрольована риболовля, що є деструктивною для екосистем та заборонити певні форми субсидування

риболовного сектору, що створюють надлишкові потужності та сприяють перелову риби. До того ж повинні бути збережені хоча б 10% прибережних і морських територій відповідно до національного та міжнародного права. Останнім таргетом є збільшення вигід для острівних країн, що розвиваються, від сталих практик, у тому числі за рахунок сталого управління рибальством, аквакультурою та туризму.

Ціль №15 - захищати, відновлювати та сприяти сталому використанню екосистем суші, забезпечувати невиснажливе лісокористування, боротися з опустелюванням, зупинити і повернути назад деградацію земель та зупинити втрату біорізноманіття.

Так планується забезпечити стале використання наземних та прісноводних ресурсів, сприяти сталому управлінню лісними ресурсами, зупинивши вирубку лісів та почавши відновлення деградованих лісів. Ціль ставить за мету боротьбу з опустелюванням, збереження гірських екосистем та різноманіття. Ціль наголошує на вжиття термінових заходів для порятунку тварин та рослин, що перебувають під загрозою вимирання, наприклад вирішенням проблеми браконьєрства та впровадженням заходів щодо зменшення впливу чужорідних видів на екосистеми. Також робиться акцент на справедливому розподілі ресурсів згідно міжнародних домовленостей.

Ціль №16 - Сприяти формуванню мирних та інклюзивних суспільств для сталого розвитку, забезпечувати доступ до правосуддя для всіх та розбудувати ефективні, підзвітні та інклюзивні інститути на всіх рівнях.

Так закликається до викорінення всіх форм насильства, до припинення жорстокого поводження з людьми та до доступності справедливого правосуддя для всіх. На меті є значно скоротити незаконні фінансові та збройні потоки та знизити хабарництво у всіх можливих формах, розвиваючи ефективні, підзвітні та прозорі інституції на всіх рівнях. На міжнародному рівні планується розширити та посилити участь країн, що розвиваються, в інститутах глобального управління.

Ціль №17 – зміцнити засоби реалізації та активізувати Глобальне партнерство для сталого розвитку.

Ця ціль складається з 5 груп цілей: фінансові, технологічні, розбудова потенціалу, торгівля, системні проблеми.

Перша група цілей, фінансова, закликає до мобілізації внутрішніх ресурсів для покращення спроможності зі зборів податків та інших надходжень, закликає розвинуті країни у допомозі країнам, що розвиваються, у досягненні задекларованих показників, у тому числі мобілізуючи додаткові фінансові ресурси, та довгострокової боргової стійкості. А також сприяти інвестиціям у найменш розвинуті країни.

Технологічні таргети спрямовані на посилення співпраці Північ-Південь, Південь-Південь та тристороннього регіонального та міжнародного співробітництва з питань науки, техніки та інновацій і доступу до них. Також закликається до сприяння розвитку та розповсюдження екологічних технологій для країн, що розвиваються.

Група таргетів розбудови потенціалу фокусуються на посиленні міжнародної підтримки для розбудови потенціалу в країнах, що розвиваються, індикатором якого є доларова вартість фінансової та технологічної допомоги мало розвиненим країнам.

Торгові таргети включають сприяння створенню універсальної, заснованої на правилах, відкритої, недискримінаційної та справедливої багатосторонньою торговельної системи в рамках Світової організації торгівлі, таким чином збільшивши частку в світовому експорті країн, що розвиваються. Також закликається до реалізації безмитного та неквотованого доступу до ринків для всіх найменш розвинутих країн на довгостроковій основі відповідно до рішень Світової організації торгівлі.

Таргети вирішення системних проблем спрямовані на посилення глобальної макроекономічної стабільності, посилення узгодженості політики сталого розвитку. Закликається до поваги політичного простору

кожної країни та її лідерство у розробці та впровадженні політики сталого розвитку. [22, с.7]

Підсумовуючи всі 17 Цілей сталого розвитку, можна виділити акцент на дії, що є характерним для останнього етапу еволюції концепції сталого розвитку. Менс Нільссон, Роберт Костанза коментують цілі сталого розвитку у своїй праці «Огляд завдань для Цілей сталого розвитку: Наукова перспектива» так: *«З наукової точки зору, запропоновані Цілі сталого розвитку (ЦСР) пропонують значні покращення у порівнянні з Цілями розвитку тисячоліття (ЦРТ). Вони не лише усувають деякі системні бар'єри на шляху сталого розвитку, але й пропонують краще охоплення та баланс між трьома вимірами сталого розвитку - соціальним, економічним та екологічним - та інституційними/управлінськими аспектами.»* [23]

РОЗДІЛ 2: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЄС

2.1. Ключові тенденції та імперативи сталого розвитку країн

З розвитком концепції сталого розвитку, все більше країн підтримують сталий спосіб розвитку. Так однією з головних тенденцій екологічного стовпа сталого розвитку є збільшення інвестицій та частки зеленої енергії у виробництві електроенергії, яка має на меті зменшення залежності від корисних копалин. За даними iea.org, приріст в щорічних інвестиціях у відновлювальні джерела енергії з 2019 року збільшився на 500 мільярдів доларів США, див. рис. 2.1.

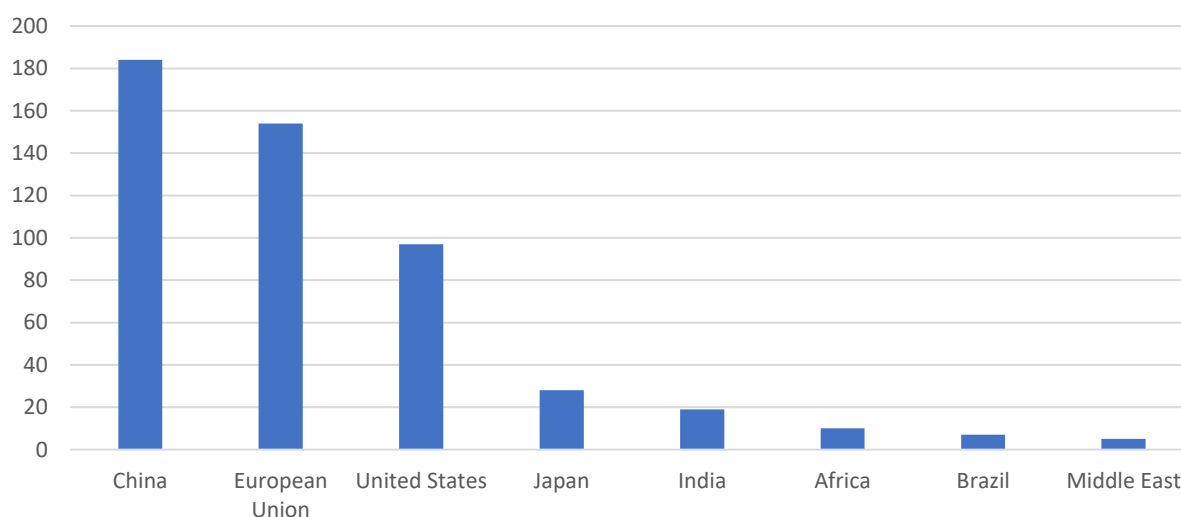

Рисунок. 2.1 Щорічні інвестиції у відновлювані джерела енергії, млрд дол. США [24]

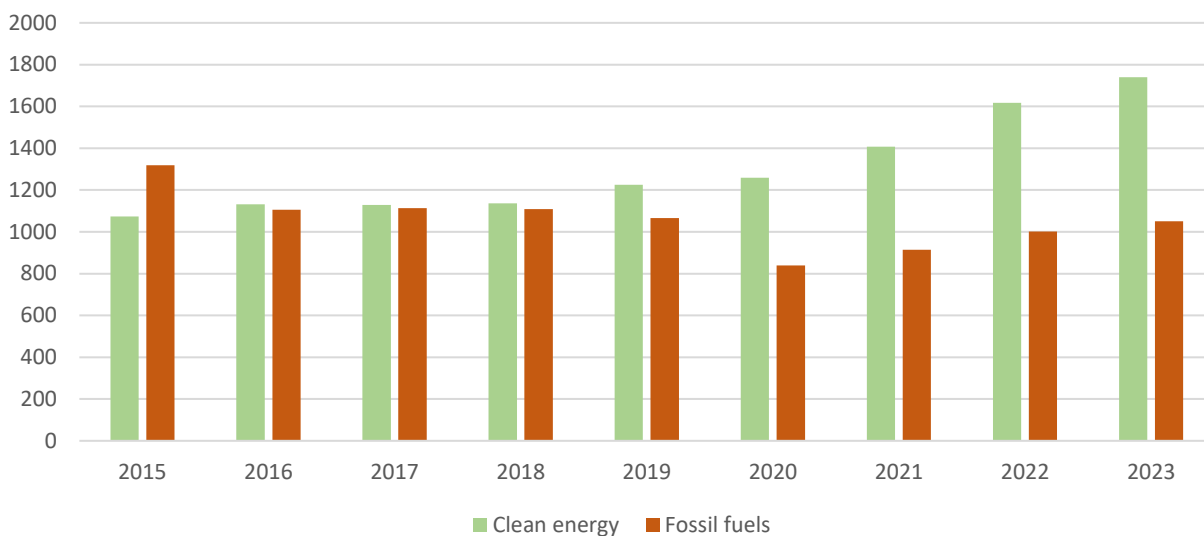

Рисунок 2.2 – Інвестиції у відновлювані джерела енергії та у викопне паливо з 2015 по 2023 роки, мільярди дол. США [25]

Також організація приводить порівняння інвестицій у відновлювальні джерела енергії та у викопне паливо, див. рис. 2.2.

Так спостерігається чітка тенденція на збільшення інвестицій у зелену енергію, однак інвестиції у викопне паливо залишаються приблизно на одному рівні, за винятком 2020 року. Це вказує на те, що попри популяризацію чистої енергії, світ досі є залежним від енергоносіїв. Однак за даними Enerdata, відновлювальні джерела енергії на 2023 рік мають частку у 30% у світовому виробництві електрики, що на 10% більше, аніж у 2010 році.[25]

Попри позитивну таку динаміку, викиди CO₂, що пов'язані з викопним паливом зростають. На рисунку 2.3 представлені щорічні викиди вуглекислого газу, та спостерігається щорічне збільшення викидів.

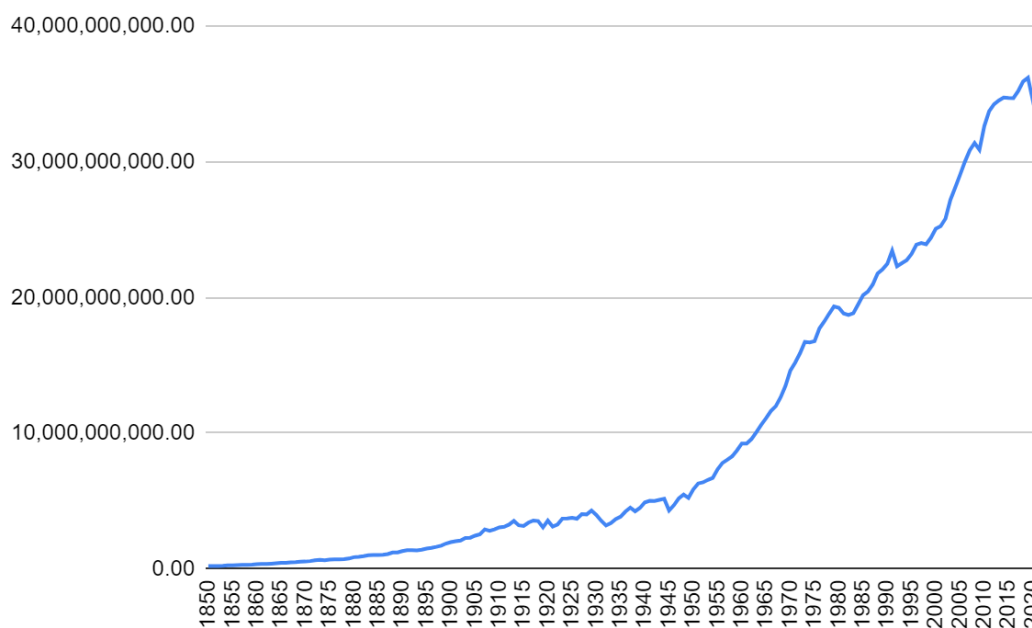

Рисунок 2.3 – щорічні викиди CO₂, тони. [Додаток В]

Найбільшими контрибьютором є Китай – 11,4 млрд тон, США – 5 млрд тон, ЄС – 3 млрд тонн та Індія – 2,8 млрд тонн. (див рис 2.4). Так, попри значні інвестиції у зелену енергетику, Китай та Індія лише збільшують викиди в атмосферу. З іншого боку, ЄС та США мають протилежну динаміку - десятирічні тенденції до зменшення викидів.

Таблиця 2.1 – Викиди CO₂ країнами за 2020 – 2022 роки, тонни
[Додаток В]

Країна / рік	2020	2021	2022
Бразилія	444,504,320.00	497,206,340.00	483,477,300.00
Китай	10,914,012,000.00	11,336,233,000.00	11,396,777,000.00
ЄС	2,956,233,700.00	3,153,226,800.00	3,080,561,400.00
Індія	2,421,552,000.00	2,674,221,800.00	2,829,644,300.00
ВБ	326,263,200.00	347,465,060.00	318,654,370.00
США	4,714,628,000.00	5,032,213,000.00	5,057,303,600.00

Попри хорошу динаміку прийняття зеленої енергетики, “кругова економіка” йде на спад. Зростання видобутку матеріалів призвело до скорочення глобальної циклічності: з 9,1% у 2018 році до 8,6% у 2020 році,

а тепер до 7,2% у 2023 році. [26] Це означає, що хоч деякі країни вводять ініціативи, такі як 3R в Японії (reduce, reuse, and recycle) або «План дій Європейського Союзу щодо циркулярної економіки», світ майже повністю покладається на видобуток копалин.

Останньою складовою екологічного аспекту є біорізноманіття, що має позитивну тенденцію. За індексом The Living Planet Index (LPI), що вимірює середнє зниження чисельності популяцій диких тварин, за якими ведеться спостереження, продовжує падати, темпи за останні 10 років є історично низькими. [27] Кейт Вайтінг (англ. Kate Whiting) у своїй статті стверджує, що повернення до показників 1970 року, який є стартовим роком Індексу LPI, є можливим, але буде потребувати амбітні цілі, які не лише прискорюють збереження та відновлення, але й усувають чинники втрати біорізноманіття. [28]

Переходячи до соціального стовпа сталого розвитку, варто звернути увагу на статистичні дані ООН. Так протягом останніх трьох десятиліть доходи в країнах з низьким і середнім доходом наздоганяли доходи в багатих країнах. Загалом різниця в доходах між країнами зменшилася на 37 відсотків між 1990 і 2019 роками. Однак останнім часом це зближення значно сповільнилося. Середньорічне зниження нерівності між країнами за останні п'ять років до пандемії становило 0,3 відсотка, що набагато менше, ніж середньорічне скорочення на 1,8 відсотка між 1991 і 2014 роками. [29]

Також варто звернути увагу на індекс інклюзивного зростання, що був розроблений ООН для виміру не лише традиційних економічних показників, такі як ВВП, але й показників умов життя, рівності та екологічної стійкості. Останнє видання показує, що, незважаючи на те, що зберігаються значні розбіжності – середня загальна оцінка інклюзивного зростання в розвинутих економіках майже вдвічі вища, ніж у тих, що розвиваються, – деякі розриви скорочуються.

Щодо показників бідності, то існує тенденція на спад. За даними Світового банку, у 2010 році 1.9 мільярда людей жили менш ніж на \$1.90 на

день. До 2023 року ця цифра знизилась до 689 мільйонів. Найбільшого успіху досягли країни Східної та Південно-Східної Азії. У 2010 році в цьому регіоні проживало 1.2 мільярда людей, які жили менш ніж на \$1.90 на день. До 2023 року ця цифра знизилась до 264 мільйонів. Однак в Африці на південь від Сахари, навпаки, спостерігається значне зростання бідності. У 2010 році в цьому регіоні проживало 410 мільйонів людей, які жили менш ніж на \$1.90 на день. До 2023 року ця цифра зросла до 573 мільйонів. [30]

Спираючись на ці тенденції сталого розвитку, можна виділити основні імперативи:

- **Перехід до зеленої енергетики:** Збільшення інвестицій у відновлювальні джерела енергії та зменшення залежності від корисних копалин, що сприяє зниженню викидів CO₂ та робить енергетичний сектор більш стійким і екологічно чистим.
- **Збільшення ефективності використання ресурсів:** Сталий розвиток передбачає перехід до циркулярної економіки, що означає зменшення відходів та максимізацію використання ресурсів через впровадження програм зі зменшення, повторного використання та переробки матеріалів.
- **Активна підтримка збереження біорізноманіття та відновлення природних екосистем.**
- **Зменшення соціальної нерівності та підтримка інклюзивного розвитку** через збільшення доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг, а також створення умов для економічного зростання та підвищення рівня життя всіх груп населення, зокрема вразливих категорій.
- **Боротьба з бідністю та підтримка стабільного економічного розвитку,** що передбачає сприяння підвищенню рівня життя для всіх верств суспільства завдяки створенню робочих місць, розвитку соціальних програм, а також підтримки економічного зростання, яке дозволяє забезпечити доходи та можливості для всіх громадян.

2.2. Особливості регламентації сталого розвитку в ЄС

Європейська Комісія вважає Цілі сталого розвитку ООН дорожньою картою до кращого світу та глобальною основою для міжнародного співробітництва у сфері сталого розвитку та його економічних, соціальних, екологічних та управлінських аспектів. [31] *“Щоб побудувати майбутнє для наших дітей і нашої планети на благо всіх, ми робимо ЦСР і сталий розвиток керівними принципами в усій нашій роботі. Реалізація Порядку денного ООН на період до 2030 року є спільним зобов'язанням і потребами. внесок і співпраця кожного, включаючи держави-члени та громадянське суспільство в цілому”* - Перший віце-президент Франс Тіммерманс. Європейський Союз визнає сталий розвиток як одну з фундаментальних цінностей, що лежать в основі його політичних та соціально-економічних стратегій. Підхід Європейського Союзу до сталого розвитку охоплює складну взаємодію законодавчих, регуляторних та інституційних механізмів, спрямованих на зміцнення стійкості, інклюзивності та екологічного управління в усіх країнах-членах.

У 2016 році Європейська комісія заявила, що одним з найголовнішим пріоритетом Союзу є включення ЦСР до рамок Європейської політики та поточних на той момент пріоритетів. Відтоді ЄС щорічно почав випускати звіти про досягнення у сфері Сталого розвитку. До того ж у 2021 році була прийнята поточна версія «Стратегії сталого розвитку ЄС до 2030 року», що узгоджується з Порядком денним ООН у сфері сталого розвитку на період до 2030 року та її 17 Цілями сталого розвитку (ЦСР). Стратегія сталого розвитку ЄС – основоположний документ сталого розвитку ЄС, що впроваджує всеосяжні цілі та завдання для сприяння сталому розвитку в усіх країнах-членах ЄС.

Загалом, підхід ЄС до досягнення ЦСР називається «Загальноурядовий підхід», що поєднує такі напрями як:

- Розробка та ефективне застосування глибоко трансформаційних політик;
- Європейський семестр з економічного управління: координація економічної політики
- Багаторічні фінансові рамки та інструмент відновлення "Наступне покоління ЄС";
- Включення ЦСР у процес вироблення політики з використанням кращих інструментів регулювання;
- Забезпечення узгодженості політики для сталого розвитку;
- Залучення ЄС у світі;
- Моніторинг та звітність;
- Залучення громадянського суспільства, приватного сектору та інших зацікавлених сторін.[\[32\]](#)

Як стверджує Аарон Бест «Сталий розвиток міцно закріплений в Європейських договорах і вже тривалий час перебуває в центрі європейської політики, а Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року та його 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), прийняті Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2015 року, надали нового імпульсу»

Так основним документом, що спрямований на екологічний стовп Сталого розвитку є Європейська зелена угода (European Green Deal). Як описується в комунікації Комісії, ЄЗУ - нова стратегія зростання, яка має на меті перетворити ЄС на справедливе та процвітаюче суспільство з сучасною, ресурсоефективною та конкурентоспроможною економікою, де у 2050 році не буде чистих викидів парникових газів і де економічне зростання буде відокремлене від використання ресурсів. [\[33\]](#) Також вони наголошують на тому, люди повинні стояти на першому місці, адже саме вони зіткнуться з проблемами переходу та наголошує на активній ролі громадськості та довіри, для того, щоб політика працювала і була сприйнята. ЄЗУ не є документом, а є збіркою ініціатив. Так ініціативами, що входять до цієї стратегії є [\[34\]](#):

- Fit for 55 - це набір пропозицій щодо перегляду кліматичного, енергетичного та транспортного законодавства, а також запровадження нових законодавчих ініціатив для приведення законодавства ЄС у відповідність до кліматичних цілей ЄС. [35]
- Розробка європейського кліматичного права - юридично зобов'язує ЄС та його держави-члени працювати над досягненням кліматичної нейтральності до 2050 року. Воно встановлює обов'язкові цілі, включаючи скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Закон також передбачає заходи для моніторингу прогресу та забезпечення економічно ефективного і справедливого переходу. [36]
- Стратегія ЄС з адаптації до зміни клімату окреслює бачення ЄС щодо перетворення на кліматично стійке суспільство до 2050 року, зосереджуючись на таких заходах, як обмін даними, природо орієнтованості рішень та інтеграції адаптації в макрофінансову політику. [37]
- Стратегія ЄС щодо біорізноманіття спрямована на відновлення біорізноманіття Європи до 2030 року за допомогою таких заходів, як розширення природоохоронних територій, скорочення використання пестицидів та збільшення фінансування на збереження біорізноманіття. [38]
- Стратегія «Від ферми до виделки» (Farm to fork strategy) спрямована на перехід продовольчої системи ЄС до сталої моделі, забезпечення продовольчої безпеки, сприяння сталому виробництву та заохочення здорового харчування. [39]
- Європейська промислова стратегія підтримує європейську промисловість у переході до кліматичної нейтральності та

цифровізації, акцентуючи увагу на сталості, циклічності та захисті навколишнього середовища.[40]

- План дій з розвитку циркулярної економіки спрямований на відокремлення економічного зростання від використання ресурсів і просування циркулярних систем у виробництві та споживанні, орієнтований на такі сектори, як електроніка, пакування, пластмаси, текстиль і харчова промисловість. [41]
- Регламент щодо батарейок спрямований на створення циркулярної економіки для акумуляторів, сприяючи сталому розвитку, чесній конкуренції та безпеці протягом усього життєвого циклу батареї.[42]
- Чиста, доступна та безпечна енергія, що має на меті пришвидшити декарбонізацію енергетичного сектору, адже 75% парникових газів припадає на використання та виробництво енергії. Буде збільшена підтримка розвитку зеленої енергетики, сприяння інтеграції енергетичних систем по всьому ЄС та перегляд законодавства у сфері енергоефективності.[43, с. 27]

Для досягнення цілей ініціатив, що входять до Європейської зеленої угоди був розроблений «механізм справедливого переходу» (just transition mechanism), що має на меті забезпечити фінансову та технологічну допомогу регіонам, що матимуть найбільші наслідки при переході. Так механізм допоможе зібрати 55 мільярдів євро впродовж 7 років для створення нових робочих місць, покращення енергоефективності, підвищення інвестиційної привабливості переходу на низьковуглецеві технології, надання фінансової підтримки та інвестицій у дослідження та інновації. Першим кроком для забезпечення роботи механізму є Фонд справедливого переходу з загальним бюджетом у 17.5 мільярдів євро.

Щодо ролі інституцій ЄС у досягненні сталого розвитку, то вони відіграють найголовнішу роль. Рушійною силою є Європейська Комісія. В її обов'язки входить розробка дорожньої карти досягнення сталого розвитку, тобто розробка загальноєвропейських стратегій ЦСР, що охоплюють різні сфери політики, такі як навколишнє середовище, соціальні питання та економічний розвиток. До того ж ЄК несе відповідальність за моніторинг та звітність у досягненні ЦСР, що включає в себе збір даних, публікації звітів та оцінки прогресу. Так було запроваджено набір індикаторів ЄС для відслідковування ЦСР, який охоплює 17 ЦСР і враховує соціальні, економічні, екологічні та інституційні аспекти сталого розвитку, що оновлюються та переглядаються для врахування нових політичних методологій, технологій та джерел даних.[\[44\]](#) Якщо країна не досягає певних цілей, до неї можуть бути накладені санкції. Хоч наразі не існує прямих санкцій за невиконання ЦСР, однак країни можуть бути обмежені у доступі до фінансування, перебувати під політичним тиском зі сторони ЄС. Також варто виділити волонтерські огляди процесу втілення ЦСР, що стимулюються Європейською Комісією.

Роль Європейського Парламенту ж полягає в розгляді та прийнятті законодавства та бюджету ЄС, що стосуються ЦСР. Цей процес проходить у тісному співробітництві з Європейською Комісією, для погодження положень двома сторонами та внесення правок. До того ж Європейський Парламент має право контролювати роботу Комісії у сфері ЦСР, що здійснюється через проведення публічних слухань, прийняття резолюцій та затвердження бюджету.

Ключовим органом ЄС є Рада Європейського Союзу, адже саме в ній остаточно затверджуються рішення попередніх органів. Так як РЄС складається з представників кожного члену союзу, вона враховує різні перспективи та пріоритети держав-членів при прийнятті рішень, а також забезпечує узгодженість політики з національними політиками держав-членів.

Консультують ключові інституції ЄС Економічний і Соціальний Комітет (ЕКОС) та Комітет регіонів. ЕКОС - консультативним органом, який надає рекомендації Комісії та Раді з питань ЦСР, а саме через видання офіційних висновків, які відображають думки економічних та соціальних груп, таких як профспілки та організації роботодавців. Орган має платформу для соціальних та економічних груп для висловлення думок, що гарантує включення інтересів різних верств населення у подальші дії вищих органів ЄС. Комітет регіонів ж є консультаційним органом на місцевому та регіональному рівні. Орган забезпечує платформу для регіонів та міст для висловлення своїх думок та інтересів щодо ЦСР, що потім видаються в офіційних висновках, що допомагають забезпечити більш ефективно впровадження політики ЦСР на місцевому рівні.

Координують спільні дії стосовно досягнення ЦСР механізми координації, а саме Європейський семестр та Партнерство на основі ЦСР.

Європейський семестр – це щорічний цикл координації економічної політики, який включає Цілі сталого розвитку (ЦСР). Він поділяється на 2 етапи:

- Осінь:
 - Європейська Комісія публікує щорічний огляд стану економіки та соціального розвитку в ЄС та на основі цього огляду Комісія рекомендує державам-членам пріоритети економічної політики на наступний рік.
- Весна:
 - Держави-члени подають свої національні програми реформ (НПР) до Комісії та вона оцінює НПР та публікує свої рекомендації щодо них, а Рада ЄС затверджує рекомендації Комісії.

Так створюється можливість державам-членам обмінюватися своїми планами та узгоджується політики держав та напрямку ЄС.

Партнерство на основі ЦСР - це платформа для діалогу та співпраці між різними рівнями управління та зацікавленими сторонами. Цілями платформи є сприяти спільній відповідальності та спільним зусиллям у досягненні ЦСР, здійснювати моніторинг та звітність щодо прогресу в досягненні ЦСР та заохочувати інклюзивне та спільне прийняття рішень.

Щодо фінансування втілення цілей сталого розвитку, то інвестиції залучаються на багатьох рівнях. Фінансовою складовою Зеленої угоди є Інвестиційний план Європейського зеленого курсу (EGDIP) - також відомий як Інвестиційний план сталого розвитку Європи (SEIP). Він має на меті мобілізувати державні та приватні фінансові ресурси для підтримки близько 1 трильйона євро зелених інвестицій протягом наступного десятиліття, не залишаючи нікого без уваги.[\[45\]](#) Так він ґрунтується на 3 вимірах:

- Фінансування через бюджет ЄС та інноваційні інструменти для залучення та мобілізації приватного фінансування - програму InvestEU
- Розробку інструментів та рамок ЄС для спрямування фінансування на зелені інвестиції, зокрема, через Оновлену стратегію сталого фінансування та переглянуті правила державної допомоги
- Створення потужного портфеля зелених проектів шляхом надання технічної допомоги для підготовки життєздатних проектів

До того ж до джерел фінансування бюджету ЄС входять різні програми, такі як: ERASMUS+ - 26,2 млрд євро на 2021-2027 роки на підтримку освіти, мобільності та молоді з акцентом на соціальну інклюзію, Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР): 247,5 млрд євро на 2021-2027 роки для підтримки регіонального розвитку, включаючи ЦСР та інші. Також фінансування бюджету ЄС є система торгівлі викидами. Вона стимулює підприємства до скорочення викидів парникових газів шляхом встановлення обмежень на загальну кількість викидів, які можуть бути

викинути в атмосферу. Так учасники СТВ отримують свої квоти на викиди, яка визначає максимальну кількість парникових газів, яку він може викидати протягом певного періоду часу. Також підприємства, які можуть скоротити викиди більше, ніж дозволяють їх квоти, можуть продати свої надлишки квот іншим підприємствам, яким потрібно більше квот. Однак якщо підприємства викидають більше парникових газів, аніж дозволено квотою, то вони повинні сплатити штраф.

Іншими джерелами фінансування ЦСР в ЄС є національні бюджети, що залучають державні програми та ініціативи щодо ЦСР та додаткові пільги компаніям та секторам, що впроваджують сталий перехід.

Також важливу роль відіграє Європейський інвестиційний банк. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) — це кредитний підрозділ Європейського Союзу. Він зосереджений перш за все на наступних пріоритетних сферах: клімат і довкілля, розвиток, інновації та навички, малий і середній бізнес, інфраструктура, боротьба зі зміною клімату. [46] Так роль Європейського інвестиційного банку (ЕІВ) у підтримці сталих інвестицій полягає в наданні фінансової підтримки проектам, спрямованим на розвиток, інновації та захист навколишнього середовища. ЄІБ пропонує широкий спектр фінансових інструментів для підтримки сталих інвестицій, а саме:

- Надання пільгових кредитів за конкурентними відсотковими ставками для проектів, що спрямовані на сталий розвиток
- Випуск зелених облігацій на міжнародних ринках, що підтримують відновлювані джерела енергії, енергоефективність, чисту воду та санітарію
- Інвестиції в капітальні компанії, які працюють над сталими проектами.
- Надання консультаційних послуг проектам, які потребують допомоги в підготовці та реалізації.

Так можна дійти висновку, що особливостями регламентації сталого розвитку в ЄС є:

- Багаторівневий підхід, що сполучає наднаціональний рівень (Органи ЄС), національний рівень та місцевий рівень у втіленні ЦСР
- Інтеграція 3 складових сталого розвитку, що проявляється у створенні зеленої та інклюзивної економіки, соціальною рівністю та захистом навколишнього довкілля через низку політичних рішень та програм разом з активним фінансуванням
- Залучення всіх верств населення, а саме стимулювання екологічної відповідальності та інновацій для бізнесу, залучення громадського суспільства для покращення існуючих процесів, прийнятті рішень та моніторингу.
- Чіткі основні інструменти, а саме Європейський зелений курс, план дій циркулярної економіки, включення принципів ЦСР ООН в політику та діяльність ЄС та інші.
- Прозора звітність та система моніторингу виконання цілей, що включає систему індикаторів сталого розвитку для відстеження прогресу, Європейський семестр для щорічної координації економічної політики та реформ, звіти країн про стан сталого розвитку.

2.3. Оцінка виконання Цілей сталого розвитку ООН країнами ЄС

Як зазначалося у 2 розділі, моніторинг є однією зі складових досягнення цілей сталого розвитку ООН країнами ЄС. Кожного року Євростат випускає звіт про досягнення ЦСР, в якому детально розписаний стан речей, підтриманий статистичними даними. Загалом, організація групує ЦСР ООН за пріоритетами (див рис. 2.4)

Рисунок 2.4 - Пріоритети Європейської Комісії

Так в першому пріоритеті, що досягається шляхом Європейської Зеленої угоди, знаходиться 12 ЦСР, що характеризуються екологічним аспектом.

ЦСР №2 «Zero hunger» фокусується на проблемі недоїдання, на стійкості сільськогосподарського виробництва та його вплив на навколишнє середовище. Загалом країни ЄС мають позитивну динаміку.

Так дохід від сільськогосподарського фактору виробництва на річну одиницю праці (тобто вимірюється дохід, отриманий від сільського господарства, який використовується для оплати запозичених або орендованих факторів виробництва) збільшився на 60 пунктів за індексом у порівнянні з 2010 роком, де найкращий показник мають Нідерланди. Щодо підтримки урядами країн розробок та досліджень у сфері с/г, то з 2010 року інвестиції збільшились з 2800 мільйонів євро до 3337 мільйонів євро. Також збільшилась територія, яка залучена для органічного сільського господарства – з 6.6% загальної площі угідь до 9.1 у 2020 році. До того ж зменшились загальні викиди аміаку на 30% у порівнянні з показниками 1990 року. Відсутність прогресу має лише проблема ожиріння в ЄС. Так відсоток людей з ожирінням та передожирінням збільшився на 0.2% у порівнянні з показниками 2014 року.

ЦСР №3 «Good health and well-being» ставить за мету покращити забезпечити здоров'я населення ЄС шляхом покращення репродуктивного, материнського та дитячого здоров'я. Перший показник – кількість років здорового життя. У довгостроковій перспективі показник виріс – з 61 року у 2008 році до 64 у 2022, однак у короткостроковій перспективі показник залишився незмінним з 2016 року. До того ж зросла частка населення, що оцінюють своє здоров'я як «дуже добре», з 66.8% у 2012 до 69% у 2021. У підтримку цим даним, частка курців з населення ЄС стрімко падає – загальний показник впав до 25% у 2020 році з 31% у 2006 році. Також стрімко зменшується показник смертності від різних хвороб, а саме показник зменшився з 4.8 людей на 100000 до 1.9. Наступним показником з

позитивною динамікою є частка людей, чії потреби у медицині не були задоволені. Показник впав на 43%, та склав 2% від населення. Варто відмітити, що це не найнижчий показник, адже у 2017 році він склав близько 1.5%. Це зумовлено тим, що пандемія Covid-19 збільшила навантаження на медичні установи. Єдиним показником з негативною тенденцією є кількість смертей, яких можна було уникнути. Він також зріз через пандемію, та склав 271 людина на 100000 населення, що більше на 10 від показників 2010 року.

ЦСР №6 – «Clean water and sanitation». Вона має на меті забезпечити загальний доступ до безпечної та доступної за ціною питної води, санітарії та гігієни. Так частка населення, що не має елементарних санітарних умов впала у два рази у порівнянні з 2010 роком – до 1.5% від всього усього населення, де найбільшим контрибутором є Румунія, в якій 20% населення не має заявлених умов. Щодо якості води, то її вимірюють за показниками біохімічного попиту на кисень у річках, концентрату нітрату у ґрунтових водах та фосфатів у річках. Всі показники у довгостроковій перспективі є позитивними та йдуть на покращення. Переходячи до дефіциту води, то за регіональним індексом використання водних ресурсів (WEI+), що вимірює загальне споживання води у відсотках від відновлюваних ресурсів прісної води, доступних для певної території та періоду, усереднений показник за 4 роки істотно зменшився у порівнянні з показниками 2004 року – зменшився з 5% до 4.1%. Однак за останні 10 років він залишається на одному рівні, що вказує на стагнацію.

ЦСР №7 – «Affordable and clean energy» фокусується на забезпеченні загального доступу до недорогої, надійної та стійкої енергії. За показниками споживання енергії, країни ЄС мають сильне відхилення від запланованих цілей. Так у 2022 році було використано 1309 мільйонів тон нафтового еквіваленту для первинного споживання енергії, при заявлених 993 – ціль до 2030 року. Попри те, що частка зеленої енергії росте, вона складає 19%, частка викопних енергоносіїв впала лише на 10% відсотків у порівнянні з

показниками 2005 року – з 75% до 65%. Однак на рівні домогосподарств рівень споживання електроенергії у довгостроковій перспективі падає – з 608 кілограм нафтового еквіваленту до 586 у 2021 році. До того ж зросла енергопродуктивність, що вимірює кількість економічної продукції, виробленої на одиницю валової доступної енергії – з 6.5 до 8.5 євро на один кілограм нафтового еквіваленту. Окрім цього зросла частка зеленої енергії у кінцевому споживанні у 2 рази – до 21.8 %, та зменшилася частка населення, що не можуть підтримувати адекватну температуру в оселі – до 6.9% від всього населення. Останнім позитивним показником є залежність від імпорту енергоносіїв – він складає 55.5% імпорту у валовій доступній енергії, що на 3% менше ніж у 2006 році.

ЦСР №8 – «Decent work and economic growth», що має на меті забезпечити стале економічне зростання та високої економічної продуктивності. Так показники ВВП ЄС на душу населення ростуть щороку та складають 28820 євро у 2022 році, що на 3000 більше за показники 2007 року. Щодо показників інвестицій у економіку країн-членів, то у довготривалій перспективі показник залишився на однаковому рівні – 23.2% від ВВП у 2022, та 23.8 у 2007. Підтверджуючи показники ВВП на душу населення, рівень зайнятості населення наближається до цілі 2030 року, що складає 78%, та становить 74.6%. Аналогічно, рівень молоді, що не працюють або не навчаються, наближається до встановленої цілі – 9% від населення від 15 до 29 років, та становить 11.7 у 2022 році.

ЦСР №9 – «Industry, innovation and infrastructure» прагне до розбудови стійкої та сталої інфраструктури та сприяє інклюзивній та стійкій індустріалізації. Так валові внутрішні витрати на R&D щорічно ростуть та складають 2.26% від ВВП, що на 0.4% більше за показник 2006 року, однак на 0.74% менше від цілі 2030 року. Це підтверджується кількістю щорічно зареєстрованих патентів на території ЄС – 67500, що на 10000 більше за показники 2006 року. Також зростає частка науковців серед робочої сили – на 0.5% від показників 2006 року, що склали 0.97%. Результатом цього є

зменшення у півтора рази інтенсивності промислових викидів в атмосферу. Однак в ЄС падає частка громадського транспорту та поїздів у пасажирських перевезеннях – на 5% та становить 12.8% усіх пасажиро-кілометрів. Також падає частка річкових та залізничних у внутрішніх вантажних перевезеннях – 22.7% вантажообігу у тонно-кілометрах, що на 3% менше, ніж у 2006 році.

ЦСР №10 – «Reduced inequalities», що фокусується на зменшенні нерівності у доходах, а також нерівності за віком та статтю та інші. Так за співвідношенням часток квінтилів за доходами, рівень нерівності у доходах збільшився. Причиною цьому стала пандемія. Не краща ситуація у доходах 40% найбіднішого населення – 21.3% від всіх доходів, що є однаковим з показниками 2010 років. Щоб виміряти наскільки бідні є бідними, використовують відносний медіанний розрив між доходами та ризиком бідності. За цими розрахунками, бідні стали біднішими на 1% та відстань до межі бідності, 60%, склала 24.4%. Попри це, диспропорції у ВВП на душу населення щорічно зменшуються – 45.6% вирахованого коефіцієнту у 2007 році та 42.9 у 2022. Також зменшуються диспропорції в доходах домогосподарств на душу населення. Так показник покращився на 10% у порівнянні з 2006 роком та склав 24.2%.

ЦСР №11 – «Sustainable cities and communities» спрямована на оновлення та планування міст та інших населених пунктів таким чином, щоб забезпечити можливості для всіх, з доступом до базових послуг, енергії, житла транспорту і зелених громадських просторів, одночасно зменшуючи використання ресурсів і вплив на навколишнє середовище. Так за рівнем гострої житлової депривації, кількість людей, що живуть у перенаселених умовах з 2010 року зменшилася на 2% та складає 4.3%. Схожу тенденцію має проблема з шумом: частка людей, що живуть з цією проблемою впала на 4% та становить 17.6%. До цього ж стрімко знижується кількість передчасних смертей через вплив забруднюючих речовин у містах – за 15 років кількість смертей впала на 200000 та складає 237810 людей, що на

40000 менше, ніж заплановані показники 2030 року. Так само стрімко знижується щорічна кількість смертей на дорозі – на 20000 у порівнянні з показниками 2006 року, а саме 19917, що також наближається до запланованих показників 2030 року – 11372. Окрім цього, рівень переробки відходів міст зростає. Так у 2021 році перероблювалось 50% всіх відходів, що були згенеровані містами, що на 17% більше, ніж у 2006 році, та на 10% менше за заплановані показники 2030 року.

ЦСР №12 – «Responsible consumption and production» закликає бізнес, політиків та споживачів до комплексних дій, спрямованих на адаптацію до сталих практик. Матеріальний слід внаслідок цього заклику впав на 1 мільярд тонн у порівнянні з показниками 2006 року та склав 6.11 мільярдів тонн. Також поступово зменшується споживання небезпечних хімікатів: у порівнянні з 2006 роком було використано на 20 мільйонів тонн менше, а саме 226 мільйонів тонн. Щодо викидів у атмосферу автомобілями, то законодавство ЄС сприяє зменшенню забруднення повітря, адже з 2007 року викиди на кілометр впали у півтора рази. Однак сьогоднішній показник 116 грам CO₂ на кілометр є у більше ніж 2 рази від бажаного показника 2030 року – 49.4. Переходячи до сектору екологічних товарів та послуг, то у порівнянні з 2010 роком, обсяги збільшились на 30%, а частка ВВП збільшилась на 7%. Також зменшилося утворення відходів з 5214 кілограм на людину до 4813 у 2020 році. Єдиним таргетом, що показує незадовільну динаміку є частка матеріалів, що відновлюються та повертаються в економіку. Попри те, що показник виріс на 2% у порівнянні з 2006 роком та склав 11.7%, ціль 2030 року – 23.4%

ЦСР №13 – «Climate action» прагне досягти кліматично нейтрального світу до середини століття і обмежити глобальне потепління. Так ЄС досяг зменшення чистих викидів парникових газів на 30% з 1990 року, однак цей показник є незадовільним, адже таргетна позначка – зменшення на 55%. До того ж показник поглинання парникових газів сектором землекористування, змін у землекористуванні та лісового

господарства (ЗЗЛГ) не змінився з часів 1990 років. Наразі показник дорівнює -211 мільйонів тонн CO₂ еквіваленту, а таргет – (-310). Хоча варто відмітити, що у період між 2000 та 2010 цей показник відповідав показнику 2030 року, однак він поступово погіршувався. Також монетарні втрати від кліматичних подій збільшуються. Наприклад у 2021 році середні втрати за 30 років становили 15.2 мільярди, тоді як у 2009 – 11.1. Попри це, внесок ЄС на витрати, пов'язані зі зміною клімату щороку росте, склавши у 2021 році приблизно 21 мільярд євро.

ЦСР №14 – «Life below water», що ставить за мету захищати та забезпечувати стале використання океанів. Перший індикатор - глобальна середня кислотність поверхневої морської води. Показник має негативну тенденцію, та кислотність зростає з року в рік. Також площа морських вод у виключної економічної зони (ВЕЗ) ЄС, що уражені евтрофікацією, зростає – майже у 2 рази від показників 2007 року, а саме 27500 кілометрів квадратних. З іншої сторони частка місць для купання з відмінною якістю води зросла до 88.3% для прибережних вод та до 78 для внутрішніх. До того ж у 4 рази зросла протяжність морських природоохоронних територій – до 12%. Також позитивну тенденцію має зростання біомаси рибних ресурсів, з 2010 року цей показник виріс на 18%. Підкріплює це зменшення інтенсивності рибальства. Показник зменшився з 1.87 у 2006 році до 1.17 у 2020 році при сталому показнику у 1.

ЦСР №15 – «Life on land» прагне захищати, відновлювати та сприяти збереженню та сталого використання наземних екосистем. Так частка лісистості на території ЄС збільшується – з 40% у 2009 році до майже 45% у 2018. До того ж стрімко зменшується сильна водна ерозія ґрунтів, а саме на 50000 квадратних кілометрів за 16 років. Також позитивну тенденцію має індикатор наземних природоохоронних територій. Частка таких територій нині сягає 26% при цілі у 30%. Однак загальний індекс птахів, що інтегрує чисельність і різноманітність вибірки звичайних видів

птахів, має негативну тенденцію. З 2000 року, показник всіх птахів впав на 11 пунктів.

Так розглянувши всі ЦСР, що були задіяні у Зеленій угоді, можна зробити висновок, що ЄС має позитивну динаміку у досягненні більшості ЦСР. Попри те, що пандемія COVID-19 завадила зберегти темп, країни ЄС досягли значного прогресу, особливо у сферах збереження біорізноманіття, економічної складової та зеленої енергії.

ЦСР, що не увійшли до Зеленої угоди, входять до інших пріоритетів Європейської комісії. Так до «Економіки, що працює для людей» входять як ЦСР, що були залучені до ЗУ, так і ті, що не входили.

Так ЦСР №1 «No poverty» закликає до викорінення бідності в усіх її проявах. Так показник кількості людей, що живуть біля межі бідності або мають ризик соціальної ізоляції щорічно зменшується – 103 мільйони у 2016 році та 95 мільйонів у 2021 році. Попри позитивну динаміку, ціль 2030 року – 77.2 мільйони осіб не досягнута. До того ж зросла кількість людей, які перебувають у групі ризику монетарної бідності після соціальних виплат – до 73 мільйонів, при 71 мільйоні у 2010 році. Попри це зменшилась кількість людей, що мають нестачу необхідних і бажаних речей для повноцінного життя аж на 30% за 5 років – у 2021 році таких людей налічувалось 27.1 мільйони. До цього зменшується кількість людей, що живуть в домогосподарствах з дуже низькою інтенсивністю праці, а саме з 33 мільйонів у 2016 році до 29 у 2021. Також у короткостроковій перспективі зменшилась частка людей, що працюють та перебувають на межі під ризиком грошової бідності – з 10% у 2016 році до 8.9% у 2021 році.

ЦСР №4 «Quality education» прагне забезпечити доступ до якісної освіти для всіх на всіх етапах життя. Так у сфері базової освіти ЄС досягла значних успіхів: 93% дітей беруть участь у дошкільній освіті, при таргеті у 96%, а відсоток молодих людей, що достроково припиняють навчання та професійну підготовку впало до 9.6% при таргеті у 9%. Щодо рівня вищої освіти, то показник також наблизився до цілі 2030 року та становить 42%

всіх людей від 25 до 35 років при цілі у 45%. Крім цього зросла кількість дорослих людей, що отримували формальну і неформальну освіту та навчання протягом чотирьох тижнів, що передували опитуванню, на 4% - до 11.9%.

ЦСР №5 «Gender equality» має на меті досягнення гендерної рівності шляхом припинення всіх форм дискримінації. За індикатором гендерного розриву у зайнятості, то він за 13 років скоротився на 4 пункти – до 10.6. Однак Європейська комісія оцінює результат як незадовільний, адже ціль 2030 року – 5.6. Гендерний розрив у оплаті праці також має позитивну тенденцію – 12.7% від середньої погодинної заробітної плати чоловіків у 2022 році та 15.8 у 2010. Також зменшується частка жінок, що не працюють через обов'язки по догляду. Так показник для жінок впав у півтора рази – з 2% до 1.5%. Крім цього зросла кількість жінок, що займають місця в парламентах країн – з 23% у 2007 до 32.5% у 2022. Така сама ситуація стосовно посад, які обіймають жінки у вищому керівництві. Частка зросла у 3 рази – до 32.2% у 2022 у порівнянні з показником 2007 року, а саме 10.3%.

Загалом, оцінюючи досягнення ЦСР у «Економіці, що працює для людей», можна зробити висновок, що ЄС досягла значних успіхів у всіх сферах, які були залучені ЦСР. Попри те, що цілі 2030 року не були досягнуті, показники Євростату є дуже наближеними до них та скоріше за все будуть досягнуті.

Останніми є ЦСР №16 та 17, а саме: «Європейський стиль життя» та «Сильніша Європа у світі» відповідно.

ЦСР №16 «Peace, justice and strong institutions» закликає до побудови мирних та інклюзивних суспільств, заснованих на повазі до прав людини, захисті найбільш вразливих верств населення, верховенстві права та належному управлінні на всіх рівнях. Так ЄС досягла історичного мінімуму за коефіцієнтом вбивств – 0.7 на 100000 населення, що майже у 2 рази перевищує показник 2007 року. До того ж на 30% зменшилась кількість людей, що звертаються до поліції стосовно злочинності, насильства або

вандалізму у їхньому районі, до 10.7%. Також щорічно збільшуються видатки державного бюджету на суди. За 15 років видатки збільшилися на 15000 мільйонів – до 47907 мільйонів євро. Але рівень корупції залишається однаковим з показниками минулих років – 64, де 100 означає чисту систему від корупції. Щодо опитувань громадян ЄС, то 53% респондентів сприймають судові системи своїх країн задовільно, тоді як близько 40% - навпаки. До того ж за опитуваннями, частка людей, що впевнені у інституціях ЄС падає. Довіра до Європарламенту, Європейської комісії та Європейського центрального банку впала на 5% з 2008 року.

З цієї інформації, що попри успіхи в сфері безпеки громадян та у сфері юстиції, загальна думка громадян ЄС є хоч і високою, однак з року в рік падає.

ЦСР №17 «Partnerships for the goals» закликає до глобального партнерства заради сталого розвитку. Для цього країни ЄС щороку виділяють більше допомоги країнам, що розвиваються. Так частка ВНД, що була направлена на допомогу склала 0.5 у 2022 році, при таргеті у 0.7. Негативну тенденцію має пряме фінансування таких країн. Так показник залишився на рівні 2000 року, а саме – близько 110 мільярдів євро. Щодо імпорту товарів та послуг з країн, що розвиваються, то у 2022 році був встановлений найвищий показник – 1500 мільярдів євро, здебільшого імпортували з Китаю та країн з доходом вище середнього. Негативний показник має валовий державний борг, що зріс на 20% у порівнянні з 2007 роком – 84% від ВВП. Аналогічно з часткою екологічних податків у загальних податкових надходженнях, а саме зменшення її на 0.9% у порівнянні з показником 2006 року – 6.4%. [47][48]

Глобально оцінюючи досягнення країнами ЄС у виконанні Цілей сталого розвитку, можна сказати, що ЄС виявив великі зобов'язання та прогрес у багатьох аспектах. Багато показників свідчать про позитивні тенденції у зменшенні бідності, покращенні якості освіти, забезпеченні

гендерної рівності, захисті навколишнього середовища та безпеці суспільства.

Проте є деякі аспекти, де досягнення ще не досягло очікуваної міри, такі як зміни клімату та певні показники щодо гендерної рівності та миру та правосуддя. Крім того, глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, ускладнили досягнення деяких цілей.

Загалом, ЄС заслуговує на високу оцінку у виконанні Цілей сталого розвитку, проте існує потреба в подальших заходах для досягнення повного успіху в усіх аспектах.

РОЗДІЛ 3: АНАЛІЗ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН В УКРАЇНІ

3.1. Сталий розвиток в Україні: довоснна ретроспектива та сучасний стан

Україна як країна-член ООН також разом з іншими 192 країнами затвердила Цілі Сталого розвитку ООН. У 2016-2017 роках в Україні відбувався процес адаптації ЦСР до умов та реалій країни. За наявним фундаментальним принципом ООН «нікого не залишити осторонь», було розроблено національну систему ЦСР (86 завдань національного розвитку та 172 показники для їх моніторингу). За дослідженням ISER, станом на 2017 рік 81 з 86 завдань вже були враховані в стратегічних документах або в документах, що перебували в процесі прийняття. [49] У 2019 році Президент України видав указ, в якому підтримав досягнення Цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладених у Національній доповіді "Цілі сталого розвитку: Україна". [50] Саме в ній відображено індикатори та прогрес їх виконання, що фактично робить її моніторинговою платформою досягнення ЦСР. До того ж у 2019 році урядом на базі Державної служби статистики України спільно з VoxUkraine було запроваджено Оцінку прогресу досягнення ЦСР в Україні. У 2021 році було запроваджено постійний моніторинг індикаторів ЦСР на базі Укрстату та ООН. Щодо фінансування, то Україна разом з ООН має Спільну програму Організації Об'єднаних Націй з фінансування Цілей сталого розвитку.

За наявними статистичними матеріалами, станом на 2021 рік було проведено розрахунок для 116 з 172 національних індикаторів ЦСР. За

результатами дослідження прогресу ЦСР, ВОКС Україна вивела, що 15 з 17 цілей мали прогрес у досягненні поставлених показників. Лише ціль 10 «Скорочення нерівності» зазнала негативної тенденції та її показники були гіршими за базовий рік – 2015. [51] Інша ціль, яка не зазнала прогресу – ціль 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату», через відсутність таргету не є можливим визначити прогрес. Загалом, посилаючись на Укрстат та Поточний прогрес у розрізі цілей та індикаторів за 2021 рік, лише 2 цілі досягли та перевершили очікуваний прогрес, що був закріплений на 2021 рік, а саме: Ціль 5 «гендерна рівність» та Ціль 11 «сталий розвиток міст та громад». [52]

Станом на 2021 рік, Україна досягла «достатній» прогрес у виконанні Цілі 5 «гендерна рівність» у 4 з 6 завдань, а саме:

- Створити умови для ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок і дівчат
- Знизити рівень гендерно зумовленого та домашнього насильства, забезпечити ефективне запобігання його проявам та своєчасну допомогу постраждалим
- Забезпечити рівні можливості представництва на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті
- Розширити доступ населення до послуг з планування сім'ї та знизити рівень підліткової народжуваності [53]

Так станом на 2021 рік Україна провела ряд дій у напрямку досягнення цієї цілі. За Христиною Кіт, Україна прийняла законодавчі зміни, зокрема Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення рівних можливостей матері та батька на догляд за дитиною" №3695 від 19.06.2020 року. Крім того, країна приєдналася до Міжнародної коаліції за рівну оплату праці та включила питання зменшення гендерного розриву в оплаті праці жінок та чоловіків до програми діяльності Кабінету Міністрів України та Національної економічної стратегії до 2030 року. Найголовнішим з усього є отримання статусу учасниці «Партнерства

Біарріц». У рамках цієї міжнародної ініціативи уряд України зобов'язався вжити заходів щодо протидії домашньому та гендерно обумовленому насильству. [54]

Щодо конкретних дій, то була досягнута кількість нормативних актів, що були прийняті або розглянуті метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та недопущення дискримінації щодо жінок і дівчат, а саме 75 у 2021 році при цілі 2020 року у 24 одиницях. Також була перевищена позначка частки жінок, що є депутатами обласних рад та місцевих рад міст обласного значення, а саме 30%, що на 10 відсотків перевищує план. Також стабільним залишається показник частки жінок на державних посадах рівня «А» - 31%. Однак частка жінок у парламенті не досягла запланованої позначки. Вона складає 21% при плані у 30%. Була досягнута запланована позначка у 80% співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків та знизився коефіцієнт народжуваності у віці до 20 років, на 1000 жінок віком 15-19 років нижче запланованої норми – до 13.

Попри значні успіхи у сфері, проблема гендерного зумовленого насильства залишається. Показники хоч і мають тенденцію до спаду, однак не є достатніми, аби вважати результат успішним.

Ціль 11 «сталій розвиток міст та громад» вважають ціллю, що найбільше досягла запланованих завдань. За Укрстатом, 2 з 4 завдань, що можуть бути виміряні, досягли достатнього прогресу, а інші два – помірному.

В Україні на 2021 рік істотно покращився показник Коефіцієнту платоспроможності позичальника – до 0.3, що майже у два рази краще, ніж показники 2016 року. До того ж усі регіони мали програмами з забезпечення доступним житлом різних категорій громадян. Також усі регіони затвердили та почали впроваджувати стратегії розвитку та плани заходів з їх реалізації, розроблені за участю громадськості. До того ж певний успіх був у сфері збереження культурної спадщини. Кількість пам'яток національного значення, включених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України

перевищила кількість, що була поставлена завданням 2020 року – 1213 одиниць. Однак показники у сфері пам'яток Юнеско та Площа природно-заповідного фонду загальнодержавного значення не були досягнуті. Крім цього, в Україні сильно розвинулися місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення, та з 0% охоплення виросла до 12%. Також обсяг викидів у атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами викидів помітно зменшився, склавши 78% від рівня 2015 року, однак кількість міст, у яких середньорічні концентрації основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі перевищують середньодобові гранично допустимі концентрації залишився на тому самому рівні – 34 міст.

Найгірші показники у 2021 році мала ціль 10 «скорочення нерівності»: 3 з 5 показали регрес у порівнянні з 2015 роком. Так частка сільських домогосподарств, які потерпали від відсутності поблизу житла медичної установи збільшилася з 22 до 25%. Так само збільшилася частка сільських домогосподарств, які потерпали від відсутності через відсутність регулярного щоденного транспортного сполучення з іншим населеним пунктом з розвиненою інфраструктурою – до 25%. Співвідношення середньомісячної заробітної плати (доходів) десятої та першої децильних груп працівників (децильний коефіцієнт) з прийнятних показників 2015 року погіршився у 20 разів, а частка загальних доходів 40% найменш забезпечених у всіх загальних доходах населення залишилася на одному рівні. Інші завдання також не були досягнуті, що робить темпи досягнення цілі 10 «скорочення нерівності» найгіршими.

Щодо всіх інших цілей, то вони не досягли цільового значення 2021 року, попри те, що мали певний прогрес.

Це пояснюється тим, що попри прийняття законів, завдань та індикаторів, які є орієнтирами у досягненні ЦСР, практичних кроків було недостатньо. Так Петро Калига виділяє основною проблемою недостатню залученість бізнесу у досягнення ЦСР та загальну проблему системи

менеджменту в Україні, що не дає бізнесу перейняти європейські практики та методи управління. [55]

До того ж на недостатній прогрес вплинула економічна ситуація в країні. Україна після 2014 року перебувала в кризі та відновленні, що не дало виділяти достатньо ресурсів для сталого розвитку. Це мало вплив на те, що країна мала недостатню та застарілу інфраструктуру, яка була необхідна для досягнення певних цілей, а обмежені видатки та недостатні інвестиції в науку спричинили низький рівень інноваційності, яка є ключовою складовою сталого розвитку. Останнім фактором стала залежність від імпорту енергоносіїв, що робило країну вразливою до зовнішнього впливу, та створювало обмеження у переході на зелену енергію через можливість обмеження постачання енергоносіїв.

Тож до 2022 року Україна прийняла ряд дій щодо впровадження ЦСР у законодавство та щодо їх досягнення, однак загалом можна підсумувати, що процес досягнення був повільним, подекуди з негативним прогресом.

Прогрес у досягненні ЦСР в Україні перекрила повномасштабна війна з росією. «Ми стабільно та впевнено забезпечували прогрес на шляху досягнення ЦСР, але 2022 року через повномасштабне вторгнення росії під загрозу було поставлено не лише реалізацію ЦСР Україною, а й фундаментальні основи світового порядку. Зокрема, досягнення ЦСР 16 — сприяння миру та справедливості — неможливе для світової спільноти, доки триває збройна агресія росії проти нашої держави.» — зазначив Міністр Кабінету Міністрів Олег Немчінов 3 листопада 2023 році на першому засіданні міжвідомчої робочої групи з питань забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку. [56] Так можна чітко зазначити, що досягнення ЦСР в Україні до кінця війни є неперіоритетним завданням та було поставлено на паузу. Попри те, що статистичні дані щодо прогресу у ЦСР не публікуються з 2022 року, можна стверджувати, що показники погіршились.

Війна поставила під загрозу не лише виконання ЦСР, а й забезпечення населення базовими потребами. [57] Так 6 мільйонів Українців покинули країну, 7.1 мільйона людей є переміщеними особами, за оцінками 15.7 мільйонів людей потребують гуманітарної допомоги та захисту. [58] Це робить Ціль 1 «немає бідності» недосяжною.

Ключовий сектор економіки – первинний, що забезпечував 11% ВВП, зазнає втрат через військові дії та блокування торгових маршрутів агресором, що впливає на ціль 2 «немає голоду». Попри те, що Україна забезпечує себе продовольством, надлишок товарів не доходить до інших країн, що потребують її. Наприклад, імпорт пшениці до Еритреї на 50% залежить від українського експорту. Сомалі та Сейшельські острови імпортують 100% основних зернових з України. Так ціль не досягається не лише в Україні, а й підриває весь світовий прогрес. На початок війни 90% усіх підприємств постраждало, ВВП впало на 20%, а за даними Київської Школи Економіки, станом на 2024 рік було завдано збитків інфраструктурі на 155 мільярдів доларів США, а загальні збитки економіки становлять до 600 мільярдів, що не тільки негативно впливає на ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання», а робить її недосяжною. [59] Ціль 4 «якісна освіта» є під загрозою, адже за час війни було зруйновано 200 шкіл і понад 1600 пошкоджено. Навчальний процес у багатьох прифронтових місцях є неможливим, тому навіть базова потреба у освіті є під загрозою. [60] Щодо екологічного стовпа ЦСР, то природа зазнає нищівних пошкоджень. Не тільки кілометри територій є заміновані, а й під обстрілами знаходяться нафтопереробні заводи, хімічні заводи, енергетичні об'єкти, трубопроводи та інші, що напряду негативно впливають забрудненням на навколишнє середовище. До того ж заповідні території зазнають винищення – заповідник «Асканія нова» припинив своє існування, а сотні видів тварин не тільки перебувають у стресі, а й зазнають знищення окупантами. [61] Також за оцінками української влади, через військову діяльність росії постраждало 900 заповідних природних територій України, а приблизно 1,2 мільйона

гектарів або близько 30% усіх заповідних територій України постраждали від наслідків війни. Найбільшою трагедією стало знищення Каховської дамби. Не тільки було зруйноване джерело зеленої енергії, а й здійснено акт екоциду. За міжнародним законодавством цей акт є військовим злочином. До цього, коли російські військові увійшли в зону Чорнобильської АЕС, їхні важкі транспортні засоби підняли рівень радіоактивного пилу на кілька тижнів, що призвело до небезпеки для навколишніх населених пунктів аж до Києва. Окрім цього всього викидається величезна кількість CO₂ військовими транспортними засобами. Загалом, за офіційним ресурсом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, збитків навколишньому довкіллю було нанесено на 2,402 трлн грн.

Повномасштабна війна поставила під сумнів ціль 16 – «мир, справедливість та сильні інститути». Світова спільнота та ООН дозволили війні статися, що порушило головну декларовану мету ООН - підтримання й зміцнення миру й міжнародної безпеки.

Досягнення ЦСР не лише Україною, а й світом, є під загрозою, адже після початку війни в Європі, основа Сталого розвитку – мир, є порушений, а сильні інститути, такі як НАТО, не в змозі його забезпечити.

3.2. Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в Україні

Попри те, що досягнення ЦСР в Україні на національному рівні поставлено на паузу, але уряд України планує проведення дій щодо їх досягнення при повоєнному відновленні. *«Але попри всі виклики Україна продовжує здійснювати послідовні кроки на шляху реалізації ЦСР. Ми плануємо й надалі інтегрувати кращі практики та досвід у післявоєнні процеси відновлення і модернізації в нашій країні.»* - зазначив Олег

Немчінов. [56] Невідомо, коли закінчиться війна, однак зрозуміло, що ЦСР ООН не будуть досягнуті у повній мірі Україною не лише через недостатні довоєнні темпи, а й через шкоду, яка завдала росія.

У зв'язку з непередбачуваністю тривалості війни, важливо зосередитися на тих цілях, які можна досягти в найкоротший термін та які найбільше впливають на життя громадян. Однак попередні зусилля щодо реалізації ЦСР залишаються важливими, і необхідно надати їм продовження у контексті післявоєнної реконструкції. Так, потрібно зосередитись на цілі 1 «подолання бідності», цілі 2 «подолання голоду», цілі 3 «міцне здоров'я та благополуччя», цілі 7 «доступна та чиста енергія», цілі 8 «гідна праця та економічне зростання», цілі 15 «захист екосистем суші».

Так як національна адаптація ЦСР для України вже не є актуальною, потрібно буде розробити нові показники та індикатори, які будуть створені на основі повоєнного стану України.

Цілі 1 «подолання бідності» та цілі 2 «подолання голоду» матиме ключову роль у повоєнній Україні, адже на 2024 рік за межею бідності опинилося 67% населення України. Наразі урядом країни плануються певні дії для покращення становища, наприклад введення уніфікованої соціальної допомоги, яка залежатиме від базового доходу сім'ї та має на меті спростити та оптимізувати систему соціальної допомоги, а також забезпечити більш ефективне розподіл коштів та покращити життєвий стандарт сімей з низьким доходом.[62] Однак ці дії не є вирішенням проблеми, а лише тимчасовим рішенням, адже корінь проблеми залишається у скрутному становищі ринку праці, зниженням купівельної спроможності українців та високою інфляцією, що робить населення ще більш бідним.

Тож для вирішення проблеми бідності, уряду України потрібно буде розробити план дій для досягнення прогресу у виконанні цілі 8 «гідна праця та економічне зростання». Так як первинний сектор економіки є ключовим для України, для досягнення стабільного росту ВВП, потрібно буде створити програми розвитку та модернізації сільського сектору та

територій. Фермери та агрохолдинги зазнали серйозних втрат після початку війни, такі як знищені бази зберігання, зруйновані поля та неможливість їх використовувати через воєнні дії, неможливість реалізовувати продукцію через море через небезпеку, тому потрібно буде зосередитися на наданні їм умов та допомоги на відновлення та ріст потужностей та вкладу в економіку України.

До того ж, як зазначив Олег Немчінов, Україна буде залучати найкращі європейські практики для досягнення ЦСР. Спираючись на це, підтримка малого та середнього бізнесу може стати ключовою для наповнення бюджету та росту ВВП. Внесок такого бізнесу в ЄС – до 70% ВВП, а в Україні лише до 17%. [63] Також за Форбс середній та малий бізнес мають найвищий Індекс відновлення ділової активності – 0.41 та 0.35 відповідно, великий бізнес має 0.26. До того ж середній та малий бізнес є найголовнішим роботодавцем в Україні, працевлаштовуючи 82% усіх зайнятих людей.

Для забезпечення умов росту цих підприємств, необхідне відновлення та створення нової інфраструктури. Через постійні обстріли, вона зазнає значних пошкоджень, особливо в прифронтових містах та селах. Україна матиме необхідність у залученні коштів з бюджету та інвестицій для відбудови інфраструктури. Україна вже має план відновлення країни, що залучає проекти різних напрямків, включаючи відновлення інфраструктури та житла, на який заплановано витратити до 250 мільярдів доларів США.

Щодо енергетичної складової цілі 7, то Україна була самодостатньою в плані забезпечення потреб в електроенергії, однак за 2 роки війни вона зазнала втрат як в генеруючих потужностях, так і в ресурсній базі. Досягнення оновлених завдань цієї цілі буде ґрунтуватись на забезпеченні потреб населення як у будівництві нових генеруючих потужностей, так і подальшим розвитком атомної енергетики: наприклад

будівництво нових енергоблоків на Хмельницькій АЕС. Так Україна визначила основні інвестиційні напрями у енергетичному секторі:

- Будівництво вітрових та сонячних електростанцій
- Будівництво установок зберігання енергії
- Будівництво установок з виробництва біометану
- Будівництво інтерконекторів з ENTSO-E
- Розвиток смарт-мереж в рамках ДПП з Операторами систем розподілу, пілотний проект реалізується вже в "Миколаївобленерго" та "Хмельницькобленерго". [64]

За планом відновлення вже заготовано 21 проекти на суму 130 мільярдів доларів США, які мають на меті не тільки забезпечити енергетичну незалежність, а й підвищити частку зеленої енергії в генерації.

Щодо цілі 15, то війна найгірше впливає на навколишнє середовище. Попередні завдання хоч і будуть актуальними у повоєнній відбудові, однак на передній план повинно вийти розмінування територій. Це критично важливий етап, оскільки мінні поля та вибухові предмети становлять серйозну загрозу для життя людей та довкілля. Після завершення розмінування можна перейти до інших завдань з охорони екосистем суші, таких як відновлення лісів, охорона ґрунтів, реконструкція водних ресурсів та інші.

Загалом, цілі сталого розвитку ООН у післявоєнному виді мають мати спільну «відновлювальну» рису, яка, хоч і не допоможе виконати довоєнні завдання до 2030 року, однак допоможе надати відновленню сталості, яке стане основою для досягнення подальших цілей сталого розвитку.

3.3. Потенційні напрямки покращення показників сталого розвитку в Україні

У перегляді загального стану сталого розвитку в Україні стає очевидним, що країна потребує певних покращень в різних сферах, що мають прямий вплив на сталий розвиток.

Так, хоч держава є основним візіонером сталого розвитку, бізнес – це ті, хто його досягає. Залучення бізнесу в досягнення сталого розвитку та розвиток систем менеджменту є недостатнім, тому цей напрямок потребує покращення, наприклад:

- Створення центрального органу влади: Необхідно створити центральний орган влади, відповідальний за стан справ у сфері системного менеджменту в масштабах країни. Цей орган повинен мати повноваження та ресурси для координації і впровадження політик та програм, спрямованих на покращення системного менеджменту.
- Залучення президента та уряду: Президент та уряд України мають активно долучитися до вирішення проблем у сфері системного менеджменту та до впровадження програм сталого розвитку. Це включає розгляд цих питань на рівні політики та формулювання стратегій у цій сфері.
- Робоча група для аналізу проблем: Кабінет міністрів повинен утворити компетентну робочу групу для опрацювання проблем у сфері системного менеджменту та підготовки пропозицій щодо їх розв'язання. Ця група повинна мати представників різних секторів економіки та науки.
- Залучення освітніх і наукових установ: Міністерство освіти і науки має відобразити питання сталого розвитку в державній політиці розвитку освіти. Освітні та наукові установи повинні

активно співпрацювати з урядом та підприємствами для забезпечення підготовки фахівців.

- Аналіз та підготовка пропозицій від наукових установ: Національні академії наук та галузеві наукові установи мають проаналізувати стан справ щодо досягнення сталого розвитку компаніями та надати уряду пропозиції з поліпшення ситуації. Вони повинні також сприяти локалізації Цілей сталого розвитку до конкретних заходів на рівні підприємств та установ.

Для досягнення ЦСР, за прикладом ЄС, потрібно інтегрувати стратегії та ініціативи для бізнесу не тільки як мету, а й вносити конкретні пропозиції, тобто взяти за ідеї «Загальноурядовий підхід» ЄС та інтегрувати його в Українські реалії.

Загалом для гармонійного входження України у європейський простір та покращення показників сталого розвитку (ЦСР), слід зосередитись на покращенні всіх трьох напрямках: екологічному, економічному та соціальному.

Щодо досягнення екологічності у сталому розвитку, потрібно провести ряд дій:

- Структурна перебудова економіки та екологічна безпека: Необхідно змінювати структуру економіки, щоб вона була більш екологічно-орієнтованою, і враховувати вимоги екологічної безпеки.
- Раціональне споживання та ефективне використання ресурсів: Потрібно формувати споживчу культуру, що базується на принципах раціональності та безвідходності, і переходу до ефективного використання ресурсів.
- Природоохоронні заходи: Потрібно реалізувати програми і заходи з метою охорони природи, включаючи реабілітацію забруднених територій та збереження біорізноманіття.

- Економічні стимули для природоохоронної діяльності: Потрібно застосувати економічні і фінансові механізми, що сприяють збереженню природних ресурсів та охороні довкілля.
- Моніторинг та контроль за станом довкілля: Потрібно створити та покращити нинішні системи моніторингу та здійснення державного контролю за дотриманням екологічних стандартів.

Для покращення державного регулювання сталого розвитку України, існують певні шляхи покращення:

- Екологізація способу життя та формування екологічної культури
 - Стимулювання "екозбалансованої" поведінки через формування попиту на екотовари та товари екологічного призначення.
 - Використання психологічного фактору для підвищення усвідомлення ризиків забруднення навколишнього середовища.
 - Упровадження державної політики для створення "стійкого стилю життя".
- Екологізація світогляду
 - Потрібно сформувати масову екологічну культуру та освіти.
 - Потрібно підтримувати екологічні та етнокультурні традиції.
- Екологізація економіки
 - Зменшення енергоефективності галузей промисловості.
 - Використання екологічно орієнтованих технологій та товарів.

- Реорганізація системи пріоритетів у підприємницькій сфері на користь екологічних цілей.
- Регламентація та захист екологічних інтересів на міжнародній арені
 - Контроль над процесами виробництва та обігу "антиекологічної" продукції.
 - Захист екологічних інтересів нації у міжнародних відносинах.

Щодо покращення процесів використання та відтворення природних ресурсів, то потрібно здійснити наступні кроки:

- Сформувати дієві державні екологічні політики: існує необхідність розробити та впровадити стратегічні плани, які стимулюватимуть ефективне використання та відтворення природних ресурсів. Це може включати в себе встановлення прозорих правил та стимулів для компаній, які працюють у сфері використання ресурсів.
- Розробити механізми фінансування та підтримки: важливо створити механізми фінансування, які сприятимуть впровадженню новітніх технологій та практик, спрямованих на збереження та відтворення природних ресурсів. Це може включати в себе податкові стимули, субсидії або інші форми фінансової підтримки для підприємств, що демонструють високу екологічну ефективність
- Підвищити екологічну свідомість та освіту: треба активно просувати освітні програми, які спрямовані на підвищення екологічної свідомості серед громадян та підприємств. Це допоможе створити культуру використання ресурсів, яка базується на розумному та відповідальному підході до природи.

- Підтримувати дослідження та інновації: інвестування в дослідження та розробки новітніх технологій для ефективного використання та відтворення природних ресурсів є важливою складовою стратегії. Такі інновації можуть включати в себе нові методи використання відновлюваних джерел енергії, удосконалення процесів використання води та оптимізацію виробництва, що споживає ресурси.

Стурбованість екологією є притаманною рисою ЄС, тому аби гармонійно увійти до європейського простору, потрібно змінити ставлення українців до проблем з екологією, що в подальшому допоможе покращити показники екологічних ЦСР.

Щодо економічного напрямку, для досягнення прогресу показників ЦСР, потрібно провести ряд дій:

- Через високий рівень безробітності, необхідно заохочувати розвиток МСР бізнесу та впроваджувати програми підвищення кваліфікації працівників на загальнодержавному рівні для підвищення продуктивності праці та потенціалу підприємств
- Високий рівень тіньової економіки потрібно долати шляхом реформування податкової системи та викорінення корупції в фіскальних органах, а також спрощення процедур реєстрації бізнесу, прозора система сплати податків та зниження податків для МСР.
- Необхідно модернізувати промисловість задля підвищення конкурентоспроможності України на міжнародному рівні. Наданням державних грантів та зниженням податкових тягарів для інноваційних підприємств потрібно стимулювати сферу дослідження та розробок, що може дозволити не лише модернізувати певну частку підприємств українськими

продуктами, а й створити підприємства з високою доданою вартістю.

- Недостатній рівень інновацій у порівнянні з ЄС потрібно вирішувати створенням інноваційної інфраструктури на базі ВНЗ, розвиток технопарків та науково-дослідницьких центрів, достатнім фінансуванням та стимулюванням попиту на інновації через залучення державних та комерційних замовників до співпраці з інноваційними підприємствами.

Найголовнішою ціллю України для гармонійного входження у Європейський простір є зменшення нерівності та показників цієї ЦСР, адже вона мала регрес у порівнянні з базовим роком.

- Нерівності у доходах, освіті, доступі до медичних послуг і можливостей для розвитку є серйозним викликом для сталого розвитку, тому потрібно провести такі дії, як:
 - Розширити та вдосконалити системи соціального захисту, зокрема шляхом забезпечення мінімального соціального стандарту, соціальних виплат для найбільш вразливих верств населення та гарантування доступу до медичних послуг.
 - Реалізувати програми інклюзивної освіти, забезпечити доступ до якісної освіти для всіх шарів населення, а також розвиток програм зайнятості та підтримки для безробітних та малозабезпечених груп.
 - Реформувати податкову систему для забезпечення більшої прогресивності, зменшення податкового тягара для низьких та середніх доходів, а також впровадження механізмів оподаткування багатих шарів населення та великих корпорацій.
- Частина населення, особливо в сільських районах та в малорозвинених областях, має обмежений доступ до якісних

освітніх, медичних та інших соціальних послуг, тому потрібно проводити політику підтримки регіонального розвитку, а саме:

- Інвестування в розвиток інфраструктури в менш розвинених регіонах та створювати приємний інвестиційний клімат для стимуляції бізнесу, тобто підтримувати малі та середні підприємства в місцях з високим рівнем безробіття, сприяння створенню нових робочих місць та підвищенню доходів населення
- Потрібно продовжувати роботу у напрямку гендерної рівності, адже вона є основою Європейського буття.

Стосовно соціального напрямку, то найбільший розрив між показниками України та ЄС є у Цілі 7 та Цілі 16.

Україна не змогла значно збільшити частку зеленої енергетики, а саме через те, що:

- Україна є значним виробником та споживачем вугільної енергії
- Багато енергетичних систем та інфраструктура в Україні застарілі та неефективні, що обмежує розвиток відновлювальних джерел енергії та підвищення енергоефективності
- Україна має обмежену інфраструктуру для виробництва та розподілу енергії з відновлювальних джерел.
- Велика частина будівель, промислового обладнання не є енергоефективними, що змушує залучати більше енергії, яку альтернативні джерела не можуть покрити.

Щоб подолати ці проблеми, потрібно провести ряд дій, а саме:

- Ввести привабливі інвестиційні програми та податкові пільги для підтримки проектів з відновлювальних джерел енергії.
- Залучати системні інвестиції у підвищення ефективності та надійності енергетичних систем та мереж

- Впровадити сучасні цифрові технології у керування енергосистемами для оптимізації їх роботи
- Розробити та впровадити програми енергозбереження в промисловості, будівництві та житлово-комунальному секторі й провести навчання серед населення методам ефективного використання енергії та технологій з енергозбереження.
- Впровадити стимули для переходу на екологічно чисті види транспорту, такі як електромобілі та громадський транспорт, що використовує альтернативні види палива.

Ціль 16 "Забезпечення мирного та інклюзивного суспільства для сталого розвитку" містить в собі такі області як довіра до суду, корупція та ефективність діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Ця ціль має бути пріоритетним напрямком, який Україна має покращити, адже проблема корупції, неефективності та недовіри суду є перешкодою до вступу до ЄС.

Підсумовуючи, Україні потрібно провести масштабну роботу для покращення освіти, економіки, інвестиційного клімату та інших ключових аспектів у досягненні цілей сталого розвитку, аби мати прогрес у їх виконанні. Важливим прикладом може і має стати ЄС, який успішно досягає майже всіх цілей сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

У цій дипломній роботі було здійснено всебічний аналіз теми "Сталий розвиток" та досягнення країнами ЄС та України Цілей старого розвитку ООН, з акцентом на його трьох вимірах: економічному, соціальному, та екологічному. На основі дослідження літературних джерел та сучасних наукових підходів, робота виявила ключові аспекти та проблеми, з якими стикається сучасний світ у контексті сталого розвитку.

Дослідження надало фундаментальне розуміння сутності та вимірів сталого розвитку, а також оглядає еволюцію концепцій сталого розвитку. Окрім того, розглядає цілі сталого розвитку ООН та основні індикатори, що визначаються для вимірювання прогресу в цьому напрямку.

Так було виявлено, що успіх у досягненні сталого розвитку залежить від збалансованої взаємодії між економічним зростанням, соціальною справедливістю та охороною довкілля. Ці компоненти мають бути інтегрованими у всі національні та міжнародні стратегії.

До того ж існує взаємозв'язок між швидким економічним зростанням та його потенційно шкідливим впливом на довкілля, що підкреслює потребу в інноваційних технологіях і підходах до ресурсо- та енергоефективності.

Також дослідження підтвердило, що практична реалізація ЦСР є серйозним завданням для світу та те, що деякі країни мають повільний прогрес, а зовнішні впливи та відсутність миру роблять досягнення ЦСР ще складнішими.

Було розглянуто сучасні тенденції сталого розвитку в країнах ЄС, а саме збільшення частки зеленої енергії, зменшення викидів та інші. Висвітлені ключові тенденції та імперативи сталого розвитку, а також особливості регламентації цього процесу в Європейському Союзі.

Було досліджено шлях країн ЄС у досягненні ЦСР та їх значний прогрес та лідерство у світі. Було проаналізовано шляхи до реалізації ЦСР

та загальний прогрес, який має значний прогрес та випереджає більшість країн на планеті. Було визначено, що найбільшого успіху ЄС досяг у зменшенні бідності, покращенні якості освіти, забезпеченні гендерної рівності, захисті навколишнього середовища та безпеці суспільства.

Також було проаналізовано досягнення цілей сталого розвитку ООН в Україні. Шляхом довоєнної ретроспективи та вивчення сучасного стану були визначені основні виклики та досягнення. Так було показано, що Україна має хорошу законодавчу базу для виконання ЦСР, однак практична реалізація, з залученням бізнесу, була на гіршому рівні, тому прогрес у досягненні ЦСР був повільний. Повномасштабне вторгнення майже повністю зупинило виконання ЦСР, що не дасть Україні виконати завдання до 2030 року.

Перспективний ж аналіз дозволив визначити тенденції та можливі шляхи покращення ситуації у цій сфері. Так було визначено перспективні сфери, які мають найбільшу шанс на досягнення оновлених завдань та індикаторів.

Також були проаналізовані потенційні напрямки покращення показників сталого розвитку та надані конкретні рекомендації для подальших дій у 3 напрямках: економічному, екологічному та соціальному.

Загалом робота підтверджує, що сталий розвиток не є лише теоретичним концептом, а потребує конкретних дій і політичної волі для реалізації в реальних умовах. Завдяки об'єднанню зусиль на різних рівнях — від місцевих громад до глобального співтовариства — досягається прогрес у вирішенні проблем сталого розвитку, які залишаються критично важливими для майбутнього всього людства, попри те, що наразі виконання ЦСР є на помірному рівні.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. A Dictionary of Environment and Conservation. Oxford University Press, 2007. URL: <https://doi.org/10.1093/acref/9780198609957.001.0001> (дата звернення: 19.05.2024).
2. Sustainable Development Commission “What is sustainable Development”. URL: <https://www.sdcommission.org.uk/pages/what-is-sustainable-development.html>
3. А. П. Лелеченко. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». Феномен поняття “сталий розвиток”. 2017 №17 С. 1
4. Наїр Чандран. Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства / пер. з англ. Ірина Гнатовська. - К. : Наш Формат, 2020 - 288 с. ISBN 978-617-7863-13-6
5. Словник української мови: в 11 томах. — Том 9, 1978. — Стор. 640.
6. Словник української мови: в 11 томах. — Том 8, 1977. — Стор. 631.
7. Cambridge University Press & Assessment 2024. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sustainable>
8. Непийвода В. П. Проблема відтворення англomовних термінів “sustainable development” та “sustainability” в українській правничій мові / В. П. Непийвода // Екологічний вісник. – 2008. – № 3. – С. 24–26.
9. О. В. Пиріков, Д. А. Султанова. Теорія і практика сталого розвитку. Реалії та перспективи. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2014. - № 4. - С. 37-46
10. Our common future / ed. by B. G. Harlem, World Commission on Environment and Development. [New York, N.Y.] : WCED, 1987.
11. United Nations Development Programme. 165 million people fell into poverty between 2020 to 2023 as debt servicing crowded out social

- protection, health and education expenditures. UNDP.URL:
<https://www.undp.org/press-releases/165-million-people-fell-poverty-between-2020-2023-debt-servicing-crowded-out-social-protection-health-and-education-expenditures>
12. About us - Club of Rome. Club of Rome. URL:
<https://www.clubofrome.org/about-us/> (date of access: 19.05.2024).
 13. Report of the United Nations Conference on the Human Environment. A/CONF.48/14/Rev.1. New York : UN, 1973. 77 p. P.4-5
 14. Meadows D. H. Limits to Growth. Signet, 1972. – P.1-25
 15. Mahbub ul Haq. The Limits to Growth: A Critique .IMF. External Relations Dept. Finance & Development, December 1972. Finance & Development. 1972. Vol. 9, no. 4. URL: <https://doi.org/10.5089/9781616353100.022> (date of access: 19.05.2024).
 16. Report of the United Nations Conference on Environment and Development. A/CONF.151/26/Rev.1 (Vol. 1). New York : UN, 1993. 486 p.
 17. United Nations Conference on Environment & Development. AGENDA 21. Rio de Janeiro, Brazil : UN, 1993. 351 p.
 18. United Nations Millennium Summit (2000 New York (N.Y.)). United Nations Millennium Declaration. New York : United Nations, Dept. of Public Information, 2000. 14 p.
 19. Donella Meadows, Jorgen Randers, Dennis Meadows. Limits to Growth. The 30-Year Update. Earthscan : London, 2006. 464p.
 20. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. UN, 2015. 35 p..
 21. THE 17 GOALS | Sustainable Development. UN. URL:
<https://sdgs.un.org/goals> (date of access: 19.05.2024).
 22. Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. P. 1-25
 23. Mary Nyasimi. Review of Targets for The Sustainable Development Goals: The Science Perspective. Research Gate.

24. IEA, Increase in annual clean energy investment in selected countries and regions, 2019-2023, IEA, Paris
25. Renewables in Electricity Production | Statistics Map by Region | Enerdata. World Energy Statistics | Enerdata. URL: <https://yearbook.enerdata.net/renewables/renewable-in-electricity-production-share.html> (date of access: 19.05.2024).
26. CGR 2023. Circularity Gap Reporting Initiative. URL: <https://www.circularity-gap.world/2023> (date of access: 19.05.2024).
27. Hannah Ritchie, Fiona Spooner and Max Roser (2022) - "Biodiversity". Published online at OurWorldInData.org. Retrieved URL: <https://ourworldindata.org/biodiversity>
28. Whiting K. 6 charts that show the state of biodiversity and nature loss - and how we can go 'nature positive'. World Economic Forum. 2022.
29. SDG Indicators - Reduced inequalities. UNSD. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/goal-10/> (date of access: 19.05.2024).
30. Poverty. World Bank URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview#3> (date of access: 19.05.2024)
31. The EU and the United Nations – common goals for a sustainable future. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_en (date of access: 19.05.2024).
32. Delivering on the UN's Sustainable Development Goals – A comprehensive approach. EUROPEAN COMMISSION, 2020. 19 p.
33. Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions The European Green Deal. Brussels : European Commission, 2019.

34. European Green Deal. European Commission URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>
35. Fit for 55. European Commission URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55/>
36. European climate law: Council and Parliament reach provisional agreement.
European Commission. 2021.
URL:<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/05/european-climate-law-council-and-parliament-reach-provisional-agreement>
37. Council endorses new EU strategy on adaptation to climate change.
European Commission. 2021.
URL:<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/06/10/council-endorses-new-eu-strategy-on-adaptation-to-climate-change/>
38. Council adopts conclusions on the EU biodiversity strategy for 2030.
European Commission. 2020.
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/10/23/council-adopts-conclusions-on-the-eu-biodiversity-strategy-for-2030/>
39. From Farm to Fork. European Commission URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/from-farm-to-fork/>
40. Industrial Policy. European Commission
URL:<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-industrial-policy/>
41. Circular Economy. European Commission
URL:<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/circular-economy/>
42. Council adopts new regulation on batteries and waste batteries. European
Commission URL:<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/07/10/council-adopts-new-regulation-on-batteries-and-waste-batteries/>

43. Clean energy. European Commission
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/clean-energy/>
44. Sustainable development in the European Union Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context 2023 edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 368 p.
45. Contribution to the Green Deal and the Just Transition Scheme. InvestEU. URL: https://investeu.europa.eu/contribution-green-deal-and-just-transition-scheme_en (date of access: 19.05.2024).
46. Коротко про європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Люксембург : Європ. інвестиц. банк, 2022. 28 с.
47. Sustainable development in the European Union Statistical annex to the EU voluntary review 2023 edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 80 p.
48. Sustainable development in the European Union Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context 2023 edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 368 p
49. Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей сталого розвитку. ISER. URL: <http://iser.org.ua/proekti/doslidzhennia/analiz-derzhavnih-strategichnih-dokumentiv-shchodo-vrahuvannia-adaptovanih-dlia-ukrayini-tsilei-stalogo-rozvitku-do-2030-roku>
50. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019.
51. Іванчук В., Мошняга Н. Досягнення Цілей сталого розвитку у національному та регіональному розрізах. VoxUkraine | «Вокс Україна» – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/doslidzhennya-sdg/> (дата звернення: 19.05.2024).
52. Progress Assessment Graphs. УкрСтат. URL: https://ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2021/ukr/ukr4_BOM_final/index.html (date of access: 19.05.2024).

- 53.Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна Доповідь. М-во екон. розвитку і торгівлі України, 2017. 176 с.
- 54.Кіт Х. Чи можна досягти цілей сталого розвитку без гендерної рівності?. Юридична Газета. 2022. 22 січ.
- 55.Калита П. Петро Калита. (Від)сталий розвиток. Чого не вистачає Україні?. Зеркало недели | Дзеркало тижня | Mirror Weekly. URL: https://zn.ua/ukr/macrolevel/vid-staliy-rozvitok-chogo-ne-vistachaye-ukrayini-330606_.html (дата звернення: 19.05.2024).
- 56.Цілі сталого розвитку: війна вносить свої корективи. Урядовий Кур'єр. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/cili-stalogo-rozvitku-vijna-vnosit-svoyi-korektivi/> (дата звернення: 19.05.2024).
- 57.Хеннінг Дрегер. Несталий розвиток сьогодні - BDO. Міжнародна аудиторська компанія BDO - BDO. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2022/unsustainability-in-action> (дата звернення: 19.05.2024).
- 58.Ukraine situation: Flash Update #15. UNHCR, 2022. 11 p.
- 59.Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zroslo-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення: 19.05.2024).
- 60.Slovo i Dilo. У МОН порахували, скільки шкіл знищило вторгнення РФ. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/01/24/novyna/suspilstvo/mon-poraxuvaly-skilky-shkil-znyshhylo-vtorhnennya-rf> (дата звернення: 19.05.2024).
- 61.Приазов'я Н., Янковський О., Бадюк О. «Це катастрофа. Скрізь військові РФ». Що відбувається із заповідниками та національними парками в окупації?. Радіо Свобода. URL:

- <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-zapovidnyku-okupatsiya-askaniya-nova/32337921.html> (дата звернення: 19.05.2024).
62. Interfax-Ukraine. У 2024 році в Україні може з'явитися уніфікована соціальна допомога, яка залежатиме від базового доходу сім'ї - Жолнович. Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/938716.html> (дата звернення: 19.05.2024).
63. Naumenko N., Hrabko O. SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN UKRAINE AND THE EU: ANALYSIS AND COMPARATIVE CHARACTERISTICS. International Humanitarian University Herald. Economics and Management. 2021. No. 51. URL: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2021-51-3> (date of access: 19.05.2024).
64. Економічна правда. Яким буде енергетичний сектор після війни. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/4/701854/> (дата звернення: 19.05.2024).
65. Надоша О. В. Теоретико-методологічний аналіз сталого розвитку у контексті сучасних дослідницьких підходів / О. В. Надоша. // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2011. - № 10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2011_10_4

ДОДАТКИ

Додаток А

Огляд зарубіжної літератури

1. **Our common future / ed. by B. G. Harlem, World Commission on Environment and Development. [New York, N.Y.] : WCED, 1987.**

“Our Common Future”, also known as the Brundtland Report, is a fundamental document in the field of sustainable development. Edited by B. G. Published by the World Commission on Environment and Development (WCED) in 1987, the report was a key effort to address global environmental issues and their intersection with economic and social development. The report is widely known for popularizing the concept of sustainable development, defined as development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs. The report identifies several critical global challenges, including climate change, deforestation, loss of biodiversity, and pollution. It also provides extensive policy recommendations aimed at governments, international organizations, and civil society and stresses the importance of the international community in achieving sustainable development. It calls for stronger global governance mechanisms and international treaties to protect the environment and promote equitable development.

2. **Meadows D. H. Limits to Growth. Signet, 1972. – P.1-25**

The first 25 pages of "Limits to Growth" by Donella H. Meadows, published in 1972, introduced the main concepts and initial findings of the study conducted by the MIT team for the Club of Rome. The book provides the reader with a detailed description of the World3 computer model, which simulates interactions between population, industrial capital, food production, and environmental limits, and also Explanation of exponential growth and how small, consistent increases can lead to rapid and unsustainable growth in population and industrial output. It also began a discussion on finite resources including nonrenewable resources like fossil fuels and minerals, and renewable resources like arable land and water.

3. **Mahbub ul Haq. The Limits to Growth: A Critique .IMF. External Relations Dept. Finance & Development, December 1972. Finance & Development. 1972. Vol. 9, no. 4. URL: <https://doi.org/10.5089/9781616353100.022> (date of access: 19.05.2024).**

Mahbub ul Haq's critique of "The Limits to Growth" was published in the December 1972 issue of Finance & Development, an IMF journal. The critique addresses the methodology, assumptions, and conclusions of the original report by Donella H. Meadows and her colleagues at MIT. The article raises methodological issues and the author criticizes the World3 model used in "Limits to Growth" for its oversimplification of complex global systems and data being unreliable. He also argues that the original

report underestimates the potential for technological advancements to solve resource scarcity issues. But overall, his critique contributed to the ongoing debate about the limits of growth and the sustainability of development practices. He acted as a counterbalance to the pessimism of the “Limit to Growth” that had been released to the masses.

4. **Donella Meadows, Jorgen Randers, Dennis Meadows. Limits to Growth. The 30-Year Update. Earthscan : London, 2006. 464p.** “Limits to Growth: A 30-Year Update” is a detailed follow-up to the original 1972 report, The Limits to Growth. Authors Donella Meadows, Jorgen Randers, and Dennis Meadows revisit the original findings, incorporate new data, and assess the global situation three decades later. The book reinforces the original message while providing an updated understanding of the state of the planet's resources and the sustainability of human activity. It continues to be an important document in the field of environmental science and policy, advocating sustainable development and emphasizing the urgent need for global cooperation to address environmental and economic challenges.
5. **Report of the United Nations Conference on the Human Environment. A/CONF.48/14/Rev.1. New York : UN, 1973. 77 p. P.4-5** The “Report of the United Nations Conference on the Environment”, published in 1973, summarizes the findings and results of the first major international conference on the environment. Held in Stockholm in 1972, the conference represented a major turning point in global environmental policy. The report outlines the key themes of the conference, the declarations and recommendations for future action. The report highlights the significant human impact on the environment, including pollution, resource depletion, and habitat destruction. It underscores the need for immediate and coordinated global action to mitigate these impacts.
6. **United Nations Conference on Environment & Development. AGENDA 21. Rio de Janeiro, Brazil : UN, 1993. 351 p.** “Agenda 21 is a complex plan of action formulated at the United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) held in Rio de Janeiro in 1992. The document sets out strategies for achieving sustainable development around the world, aimed at solving the pressing environmental and socio-economic problems of the late 20th century. With 351 pages, Agenda 21 is a plan of action for governments, international organizations and various sectors of society to jointly improve the quality of life and protect the environment. Agenda 21 emphasizes the need to balance economic growth with environmental protection and social equity. It also stresses the importance of integrating environmental concerns into economic policies and Recognizes the critical roles of women, children, youth, Indigenous peoples, non-governmental organizations (NGOs), local authorities, workers, and the scientific community in achieving sustainable development.

7. **United Nations Millennium Summit (2000 New York (N.Y.)). United Nations Millennium Declaration. New York : United Nations, Dept. of Public Information, 2000. 14 p.**

The UN Millennium Declaration was adopted during the UN Millennium Summit held in New York in 2000. This milestone document outlines the commitments of UN member states to a number of global issues, laying the groundwork for the Millennium Development Goals (MDGs) aimed at ending poverty, inequality and sustainable development over the next 15 years. The declaration has been pivotal in shaping international development policy and has inspired subsequent global initiatives, including the Sustainable Development Goals (SDGs) adopted in 2015.

8. **Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions The European Green Deal. Brussels : European Commission, 2019.**

“The European Green Deal is a strategic document published by the European Commission in 2019. It defines a roadmap for the European Union to ensure the sustainability of its economy by turning climate and environmental challenges into opportunities across all policy areas. The Green Deal aims to transform the EU into a fair and prosperous society with a modern, resource-efficient and competitive economy, where there are no net greenhouse gas emissions by 2050 and economic growth is decoupled from resource use.

9. **European climate law: Council and Parliament reach provisional agreement. European Commission. 2021.**
URL:<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/05/european-climate-law-council-and-parliament-reach-provisional-agreement>

The initial agreement on the European Climate Law marks a significant step forward in EU climate policy. With specific targets and a structured approach to monitoring and adaptation, the law aims to ensure that the EU is on track to meet its climate goals. It strengthens the EU's role as a leader in global climate efforts and serves as a role model for others. This legislation is expected to stimulate investment in renewable energy, energy efficiency and environmental technologies, promote innovation and economic development, while addressing the urgent challenge of climate change

10. **Sustainable development in the European Union Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context 2023 edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 368 p.**

“Delivering on the UN Sustainable Development Goals - an integrated approach” is a 2020 publication of the European Commission. It sets out the European Union's strategy for advancing the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) through a holistic and integrated approach. This document presents the key initiatives, policies and actions

taken by the European Commission to contribute to the achievement of the SDGs. By outlining key initiatives and policy priorities, the publication provides stakeholders with an overview of the EU's strategy to achieve the SDGs and foster cooperation towards common goals for a more sustainable and inclusive world.

Додаток Б

Annotation

Kobets B.V. "Perspective analysis of achieving the UN Sustainable Development Goals in the context of Ukraine's European integration development". Manuscript.

Qualifying bachelor's thesis on specialty 292 «International economic relations», 2024.

The Bachelor's thesis "Prospective analysis of achieving the UN Sustainable Development Goals in the context of Ukraine's European integration development" is devoted to a comprehensive study of the process of implementing the UN Sustainable Development Goals (SDGs) in Ukraine in the context of the European integration course. In the light of current global challenges and Ukraine's aspirations to integrate into the European Union, the topic of the paper is extremely relevant. The study analyzes the economic, social and environmental aspects of sustainable development, considering them in the context of both the EU and Ukraine. The paper provides a critical review of scientific papers and official documents related to the regulation and achievement of the SDGs in the EU and Ukraine. Particular attention is paid to the analysis of methods for assessing progress in achieving the SDGs, as well as the legal framework governing this process. The paper provides recommendations on how to improve the pace of achieving the SDGs in Ukraine in the post-war period.

Key words: Sustainable Development Goals, EU, Ukraine, ecology, green energy, post-war reconstruction, concepts of sustainable development, full-scale invasion.

Додаток В

Щорічні викиди CO₂ у світі, тони

Рік	Викиди CO ₂
1850	196,864,013.00
1851	198,774,486.00
1852	207,520,270.00
1853	217,272,772.00
1854	255,216,696.00
1855	260,320,077.00
1856	277,595,326.00
1857	280,263,116.00
1858	284,565,643.00
1859	301,966,206.00
1860	331,562,383.00
1861	348,346,404.00
1862	355,276,536.00
1863	378,900,589.00
1864	408,629,124.00
1865	433,832,640.00
1866	447,833,639.00
1867	479,400,593.00
1868	493,084,203.00
1869	523,418,891.00
1871	568,332,270.00
1872	628,937,866.00
1873	668,411,776.00
1874	626,358,181.00
1875	679,256,546.00
1876	688,938,379.00
1877	702,776,475.00
1878	708,535,185.00
1879	758,568,407.00
1880	856,333,877.00
1881	886,449,187.00
1882	936,809,828.00
1883	996,900,368.00
1884	1,008,666,020.00
1885	1,016,508,473.00
1886	1,032,246,790.00
1887	1,083,769,600.00
1888	1,199,961,882.00
1889	1,200,874,383.00
1890	1,305,813,221.00
1891	1,368,634,786.00
1892	1,378,856,012.00
1893	1,361,250,496.00
1894	1,409,540,928.00
1895	1,494,183,246.00

Продовження додатку В

Рік	Викиди CO2
1896	1,543,532,810.00
1897	1,617,138,236.00
1898	1,705,680,208.00
1899	1,862,405,812.00
1900	1,962,377,200.00
1901	2,028,183,524.00
1902	2,079,078,916.00
1903	2,265,324,486.00
1904	2,291,291,352.00
1905	2,439,370,772.00
1906	2,549,091,162.00
1907	2,903,804,953.00
1908	2,793,232,984.00
1909	2,905,074,855.00
1910	3,051,797,058.00
1911	3,099,028,952.00
1912	3,257,174,796.00
1913	3,529,077,024.00
1914	3,205,278,116.00
1915	3,157,123,550.00
1916	3,405,712,148.00
1917	3,561,761,054.00
1918	3,516,628,706.00
1919	3,051,191,826.00
1920	3,547,733,658.00
1921	3,113,881,942.00
1922	3,265,235,600.00
1923	3,701,917,496.00
1924	3,715,410,840.00
1925	3,756,665,848.00
1926	3,690,618,000.00
1927	4,027,397,826.00
1928	4,007,781,816.00
1929	4,297,813,952.00
1930	3,964,497,988.00
1931	3,542,454,758.00
1932	3,196,527,342.00
1933	3,366,299,710.00
1934	3,660,450,386.00
1935	3,843,756,322.00
1936	4,217,027,532.00
1937	4,507,988,604.00
1938	4,240,597,766.00
1939	4,489,231,008.00
1940	4,896,692,086.00
1941	5,010,149,304.00
1942	5,001,612,974.00

Продовження додатку В

Рік	Викиди CO2
1943	5,082,888,172.00
1944	5,158,935,852.00
1945	4,296,295,962.00
1946	4,688,863,830.00
1947	5,190,558,546.00
1948	5,471,965,602.00
1949	5,229,069,860.00
1950	5,856,685,726.00
1951	6,289,350,604.00
1952	6,373,727,930.00
1953	6,551,794,712.00
1954	6,694,747,574.00
1955	7,328,737,840.00
1956	7,800,239,526.00
1957	8,037,409,250.00
1958	8,287,189,384.00
1959	8,724,364,550.00
1960	9,235,765,642.00
1961	9,238,173,480.00
1962	9,564,562,514.00
1963	10,076,354,296.00
1964	10,614,186,844.00
1965	11,100,002,790.00
1966	11,627,625,313.00
1967	11,984,337,740.00
1968	12,637,232,636.00
1969	13,482,847,710.00
1970	14,609,229,546.00
1971	15,192,674,283.00
1972	15,885,201,278.00
1973	16,727,363,364.00
1974	16,686,788,584.00
1975	16,775,748,720.00
1976	17,716,438,588.00
1977	18,227,742,016.00
1978	18,799,457,394.00
1979	19,338,141,588.06
1980	19,240,649,854.00
1981	18,818,907,052.00
1982	18,710,527,490.00
1983	18,835,578,618.00
1984	19,499,897,710.00
1985	20,162,662,840.00
1986	20,438,288,060.00
1987	20,953,349,664.00
1988	21,773,113,538.00
1989	22,071,134,368.00

Продовження додатку В

Рік	Викиди CO2
1990	22,482,008,002.00
1991	23,443,243,996.00
1992	22,297,177,376.00
1993	22,529,123,356.00
1994	22,743,200,066.00
1995	23,211,214,974.00
1996	23,892,457,834.00
1997	24,012,038,634.00
1998	23,917,912,794.00
1999	24,403,316,534.00
2000	25,066,708,394.00
2001	25,253,646,374.00
2002	25,812,424,564.00
2003	27,187,176,634.00
2004	28,099,666,258.00
2005	29,038,784,118.00
2006	30,006,364,858.00
2007	30,850,348,432.00
2008	31,387,054,700.00
2009	30,885,754,520.00
2010	32,632,091,040.00
2011	33,732,444,470.00
2012	34,245,376,590.00
2013	34,519,071,230.00
2014	34,738,830,680.00
2015	34,704,505,800.00
2016	34,696,601,140.00
2017	35,212,962,860.00
2018	35,920,874,650.00
2019	36,191,723,560.00
2020	34,545,645,880.00
2021	36,295,134,140.00
2022	36,492,719,490.00

Побудовано на базі даних від Our World in Data. Co2 Emissions.

URL: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи антиплагіатною інтернет-системою Unicheck

Ім'я користувача:
Міжнародного менеджменту Олійник Вікторія

ID перевірки:
1016298876

Дата перевірки:
30.05.2024 13:52:43 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
30.05.2024 21:52:42 EEST

ID користувача:
100005721

Назва документа: Кобець Б.В.Перспективний аналіз досягнення Цілей сталого розвитку ООН в контексті євро...

Кількість сторінок: 75 Кількість слів: 16440 Кількість символів: 123273 Розмір файлу: 3.83 MB ID файлу: 1016094091

9.43% Схожість

Найбільша схожість: 1.25% з Інтернет-джерелом (https://ukrstat.org/en/csr_prezent/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine...)

7.8% Джерела з Інтернету

369

Сторінка 77

7.23% Джерела з Бібліотеки

483

Сторінка 84

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

16